

LOVAS BORBÁLA

*Enyedi György prédikációskötetének
eredeti szerkezete***1. Bevezetés**

Enyedi György prédikációgyűjteményét teljes terjedelmében először Káldos János mutatta be egy átfogó táblázatban, amelyet az 1993-ban kiadott Enyedi-monográfiájában publikált. A lista az akkor már ismert, felfedezett, vagy épp újra felfedezett kéziratos kilenc kódexen alapult, amelyek a gyűjteményből kisebb-nagyobb beszédcsoportokat tartalmaztak. Monográfiájában Káldos részletesen ismertette az erdélyi gyűjteményekben lévő öt *Kolozsvári Kódexet* (K1–5), *Gyalai Sámuel prédikációgyűjteményét* (GyS), a *Marosvásárhelyi Kódexet* (M), a *Székelykeresztúri Kódexet* (Sz), valamint az egyetlen ma Magyarország területén lévő kötetet, a *Sárospataki Kódexet* (S).¹ A leírásokat követő táblázatban a következő mezők szerint mutatta be a korpuszt: beszéd-szám, triacas-szám, a kódex szíglája, lapszám, textus-jelzés, latin témamegjelölés, megjegyzések.² A táblázat hiánypótló volt az Enyedi-kutatásban, hiszen Káldos munkájáig nem jelent meg olyan dolgozat, amely áttekintette volna az egész fennmaradt másolatkorpuszt, a szakirodalom általában csak részleteiben ismerte az anyagot, a tudományos említésekben szereplő adatok pedig másodkézből valók voltak – az unitárius egyháztörténet³ idézetein, vala-

⁴ A szerző junior kutató, az MTA-ELTE Humanizmus Kelet-Közép-Európában Lendület Kutatócsoport tagja.

¹ A kódexek alapvető adatait, így a másolók kilétének, vagy a másolatok sorsának kérdését jelen tanulmányban nem érintem. Ezek az adatok megtalálhatók a lentebb idézett, Káldos János által publikált tanulmányokban. A kódexek alapadatait a dolgozat végén közlöm, a kódexeket a lábjegyzetekben és a táblázatokban a bevett szíglákkal jelölöm.

² J. KÁLDOS – M. BALÁZS, *György Enyedi, Bibliotheca Dissidentium Tome XV, Ungarländische Antitrinitarier II.*, Baden-Baden & Bouxviller, 1993, 121–130.

³ KÉNOSI TÖZSÉR János – UZONI FOSZTÓ István, *Unitario-Ecclesiastica Historia Transylvanica*, szerk. KÁLDOS János, bev. BALÁZS Mihály, lekt. LATZKOVITS Miklós, Bp., Balassi, 2002. KÉNOSI TÖZSÉR János – UZONI FOSZTÓ István, *Az Erdélyi Unitárius Egyház története I.*, ford. MÁRKOS Albert, bev. BALÁZS Mihály, sajtó alá rend. HOFFMANN Gizella, KOVÁCS Sándor,

mint Jakab Elek és Kanyaró Ferenc 19. század végi publikációján⁴ alapultak. A monográfiát és a táblázatot nem sokkal később a szövegekből készült válogatáskötet,⁵ és Enyedi korszakára és magára a püspökre fókuszáló szakmai konferencia és tanulmánykötet⁶ követte, amelyek során Enyedi lényegében újra helyet kapott az irodalmi kánonban. Elkerülhetetlen azonban, hogy egy ilyen méretű korpusz első áttekintésekor pontatlanságok csúszzanak a táblázat adataiba, leírásaiba. Ezek főképp abból adódnak, hogy a szövegek mikrofilológiai vizsgálata nélkül akkor még bizonyos anomáliák nem kerültek felszínre. Azóta Káldos maga is számtalan új adattal gazdagította leírásait, az őt követő kutatások pedig egyszerűen igazolták, másrészt bővítették eredményeit.

2013-ban még egy táblázat látott napvilágot, amelyben Káldos már nem a beszédekkel kapcsolatos finom adatokra, hanem a kódexek struktúrájára, a beszédek variánsaira fókuszált.⁷ Itt egy összegző táblázatban huszonegy kódexet sorolt fel, amelyekben van, vagy feltételezhetően volt Enyedi-prédikáció. Vagyis amellet, hogy a táblázat segítségével átláthatjuk, hogy a hosszabb-rövidebb válogatásokat tartalmazó kötetek, kódexek anyaga hogyan fed le a gyűjtemény egyes részeit, hol sűrűsödnek egy-egy beszéd variánsai, és hol van csupán egy példányban fennmaradt másolat, egy átfogóbb képet is kapunk. Azt természetesen végig szem előtt kell tartanunk, hogy mivel a fennmaradt, feltételezett, vagy utalásból ismert egyéni másolatoknak egymáshoz, forrásaikhoz és az összöveghez való viszonyát nem tudjuk rekonstruálni, a táblázat ebben az esetben is részleges leírást ad. A számadatok, ha nem is tekinthetjük véglegesnek őket, hiszen a korpusz rendezése még mindig folyik, töredékeségükben is jól mutatják, hogy milyen jelentős méretű korpuszról beszélhetünk. Káldos adatai szerint, amelyek egy prédikáció egy másolatát tekintik egységnek, a részlegesen fennmaradt anyagban kétszázharmincegy meglévő, hatszázharminc feltételezhető és hatvannégy utalásból ismert beszédmásolat-

MOLNÁR B. Lehel, Kolozsvár, Erdélyi Unitárius Egyház, 2005. A továbbiakban: EUET. Jelen dolgozatban az egyszerűség kedvéért csak a munka magyar fordításának lapszámait idézem.

⁴ JAKAB Elek, *Enyedi György élete I–II.*, Keresztény Magvető 1890/3, 131–151, 1890/4, 211–244. KANYARÓ Ferenc, *Enyedi György egyházi beszédei I–II.*, Keresztény Magvető 1898/1, 22–29, 1898/2, 77–86. KANYARÓ Ferenc, *Enyedi György unitárius püspök beszéde*, Keresztény Magvető 1900/1, 30–40. stb.

⁵ *Enyedi György válogatott művei*, vál. BALÁZS Mihály, KÁLDOS János, Bukarest–Kolozsvár, Kriterion, 1997.

⁶ *György Enyedi and Central European Unitarism in the 16–17th Centuries*, eds. Mihály BALÁZS, Gizella KESERŰ, Bp., Balassi, 2000.

⁷ KÁLDOS János, *Enyedi György prédikáció-gyűjteményének szerkezete és a prédikációk textológiai vizsgálatának tanulságai*, Erdélyi Múzeum 2013/1, 88–120.

tal kell számolnunk, összesen kilencszázhuszonöt ma valamilyen formában ismert prédikációval és prédikációvariánssal.

Jelen tanulmány ennél jóval szűkebb korpuszra koncentrál. Arra a tíz fennmaradt kódexre, amely Enyedi-prédikációkat tartalmaz kisebb-nagyobb számban, és alapját képezi az Enyedi beszédeit először teljes terjedelmében az olvasók elé táró készülő szövegkiadásnak. A beszédkorpusz struktúráját érintő rövid bemutatás után ezért közre bocsátok egy frissített táblázatot, amelyben az új adatok tükrében ebben a tíz kódexben lévő prédikációk kerülnek felsorolásra.

2. Triacas és centuria

Az alábbiakban a prédikációgyűjtemény tartalmi vizsgálatába nem bocsátkozom, hanem a filológiai és tartalmi elemzések mentén tanulmányozható kompozíciós elvek egy részletének rekonstrukciójára teszek kísérletet. Enyedi prédikációgyűjteményének talán a legismertebb, a gyűjtemény felépítését is érintő jellemzője, hogy a beszéd triacasokra osztott beszédcsoportokban maradt fenn. Bár a görög triacas szó jelentése *harminc*, a prédikációgyűjteményben szisztematikusan harminchárom darabot tartalmazó csoportokat találunk. Az egyetlen harminc beszédet számláló 2. *Kolozsvári Kódex* másolója bizonyíthatóan kihagyott három beszédet kötetéből. A gyűjtemény hat teljes és egy részben elkészült triacasból áll.

A védjeggyé vált triacas-struktúra mellett egy, a harminchármas számozással párhuzamos, sok kérdésre okot adó centuria-jelölés is megjelenik két másolatban, amely jelen formájában nincs összhangban a triacas-jelölésekkel. Ezeket a példákat számos tanulmány, köztük a fentebb már idézett áttekintő tanulmányok is idézték, sőt, utóbbiban Káldos János be is építette a táblázatos áttekintés mezői közé.⁸

⁸ Nehezíti a kompozíciós rendszer szintjeinek egységben való kezelését, hogy míg a prédikációgyűjteményről fennmaradt adatok alapján a beszéd számozás már a gyűjtemény létrejöttékor bizonyíthatóan létezett, a triacas-, és centuria-hivatkozást a prédikációgyűjteményen kívül nem ismerünk. A gyűjtemény belső utalásainak erős strukturális hálója nem lép túl a szövegkorpuszon, és a kéziratokon sem, nem ismerünk olyan triacas-számozásra vonatkozó adatot sem, amely a 19. század előtt nyomtatásban megjelent volna. Kéziratunk is csak az unitárius egyháztörténet lapjairól származik, amely 18. századi unitárius munka, emellett maga is a kéziratok szöveggyűjteményhez csatlakozik. A centuria-számozás pedig csak az említett két kódexben jelenik meg.

Maguk a centuria-jelzések elsõre nehezen értelmezhetõk, ugyanis a korábban az elsõ triacashoz kötött 2. *Kolozsvári Kódex* anyagát másolója a harmadik centuriába, míg a hetedik triacast tartalmazó 1. *Kolozsvári Kódex* prédikációit másolója az elsõ centuriába sorolta. Még legutóbbi tanulmányomban is, annak ellenére, hogy a hagyományban a triacas-számozással együtt fut, úgy gondoltam, hogy a centuria-számozás furcsaságait nem lehet feloldani. Ám a korpusz rendezése, amely során a 2. *Kolozsvári Kódex* anyaga átkerült a harmadik triacasba, úgy tûnik, mégis kulcsot adhat a bejegyzések értelmezéséhez.⁹ A 2. *Kolozsvári Kódex* áthelyezése a harmadik triacas anyagába ugyanis azt is jelenti, hogy a másoló centuria-számozással kapcsolatos megjegyzései értelmezhetõvé válnak. Biztosak lehetünk abban, hogy a másoló összemosta a két számozási csoportot, vagyis a triacas- és a centuria-számozást. Ez kétféleképpen történhetett: Az egyik esetben a harmadik triacasba tartozó prédikációkat nagyvonalúan a harmadik centuria anyagaként jelezte. A másik esetben csupán kihagyott egy részt a megjelölésbõl, amelyet valószínûleg nem tudott értelmezni, és a triacas-számozást elhagyva csak azt jelõlte, hogy az adott centuriának, vagyis száz beszédet tartalmazó blokknak a harmadik harmadát másolja. Azt, hogy maga már nem tudta rekonstruálni az eredeti szerkezetet, jól mutatja, hogy annak ellenére, hogy önkényesen csak harminc beszédet másolt kódexébe, vagyis a 67–99. beszédek közül elhagyott hármat, és ezeket is csak a kódex belsõ sorrendje alapján számozta 1–30-ig, másolata végén a következõ megjegyzés olvasható: „Finis huius Centuriae.”¹⁰ Ha emellett odaillesztjük a többi másolatban lévõ furcsaságoknak, hibáknak tekintett részleteket, azt gondolom, hogy lényegében rekonstruálhatóvá válik egy ciklikus rendszer, amely a püspök halála miatt befejezetlen maradt.¹¹

⁹ A korpusz átrendezésének részleteire jelen tanulmányban nem térek ki. Bõvebben l.: Lovas Borbála, *Enyedi György szerkesztett prédikációskötete új megvilágításban*, ItK 120 (2016). [Megjelenés alatt.] Ugyancsak nem térek ki e tanulmányban arra a datálási rekonstrukció-kísérletre, amelyet a gyûjtemény újrendezése tett lehetõvé. Errõl bõvebben egy tavalyi konferencián beszéltem. Az elõadás szerkesztett változata hamarosan napvilágot lát: Lovas Borbála, *Tükörben való látás. Egy unitárius püspök prédikációi értelemrõl, tudásról és sorsról a zûrzavaros 16. század végén*. In: *Egyediség és véletlen. Konferenciakötet*, Kolozsvár, Bolyai Társaság, Egyetemi Mûhely Kiadó, 2016. [Szerkesztés alatt.]

¹⁰ K2, 162v (323).

¹¹ Nem tudjuk, hogy az eredeti gyûjteményhez kapcsolódott-e bármilyen elõszó, bevezetõ, egyéb paratextus. A másolatokból látszik, hogy triacasonként tartozhatott az anyaghoz index, és valószínûleg több triacast imádság, praemeditatio nyitott meg. Ezekbõl sajnos csak néhány maradt fenn, mivel a kódexek eleje és vége legtöbb esetben sérült. Index maradt fenn: K3-ban, amelynek tartalma nem egyezik a kódexével; K2-ben, amely a kötetet pontosan leírva

De miről is van szó? Az európai irodalomban előszeretettel használták a szerzők a számszimbolikára épülő kompozíciós elvek közül a dantei $33+33+33+1$ struktúrát.¹² Hogy Enyedi honnan meríthette prédikációgyűjteménye összeállításakor a számszimbolikán alapuló szerkesztési elvet, nem tudhatjuk biztosan. Eddig nem találtam olyan példát, amely ilyen méretű prédikáció-együttest, sőt, egyáltalán prédikációkat hasonló számszimbolika szerint komponált volna meg, kiemelve a struktúrát a triacas- és centuria-számozással. Decasokra, centuriákra, chiliadokra osztott példákkal még találkozunk prédikációskötetekben, ahogy szólás- és idézetgyűjteményekben, levélgyűjteményekben és egyéb művekben is, ám a triacas-felosztású művek nem a harminchármas, hanem a harmincas bontást használják, karakterükben és hosszukban pedig eltérnek az Enyedi-gyűjteménytől.¹³ Harminchármas felosztást emellett szinte kivétel nélkül szépirodalmi művekben találunk: itt idézhetjük Dantét, Petrarcat, hiszen Enyedi Genfben és Padovában tanult, művelt, sőt, mondhatjuk akár, hogy kiemelkedően tanult és tájékozott volt a kor európai irodalmában. Esetleg ide sorolhatjuk Balassi Bálintot is, hiszen Enyedi Balassi kortársának tekinthető, s a prédikációgyűjtemény triacas-struktúrájának első ma ismert említése a 17. század elejéről való. Vagyis ha úgy döntenénk, hogy az egyszerű beszédszámozásra épülő sorrendet későbbi másolások-szerkesztések során formálták át harminchárom beszédet tartalmazó egységek egymásutánjára, akár a Balassi-hatást is felvethetnénk. Ennek a gondolatmenetnek a szépséghibája csupán az, hogy egyrészt nem tudjuk bizonyítani, hogy Enyedi rendezte gyűjteményét így, s ennek ellenkezőjét sem; másrészt maga a tökéletes Balassi-féle $3\times 33+1$ -es struktúra sem igazán létezik. Ha a terve meg is volt rá, a verskorpusz sem nem egységes, sem nem teljes, a komponált egész létét Horváth Iván pont olyan elegánsan cáfolta, ahogyan korábban bizonyította.¹⁴

csak harminc beszédet tartalmaz; S-ben, itt csak a negyedik triacashoz tartozó index marad meg, bár biztosan tartozott ilyen a töredékesen fennmaradt harmadik triacashoz is; K1-ben a kötetben szereplő tizenhárom beszédéről. K2 elején praemeditatio szerepel. Az unitárius egyháztörténet leírása alapján (EUET, 364–365.) tudjuk, hogy egy könyörgéssel kezdődött az első triacas is. Szövege eltér a K2 szövegétől.

¹² Az európai számszimbolikán alapuló kötetkompozíciós hagyomány áttekintését l. pl.: Ernst Robert CURTIUS, *Europäische Literatur und lateinisches Mittelalter*, Tübingen–Basel, Francke Verlag, 1993¹¹, 491–498.

¹³ Triacasokra van osztva például Laurentius Thomas WALLISER négy levél terjedelmű műve: *Aporematum ethicorum triacas*, Strasbourg, A. Bertram, 1613.

¹⁴ A tanulmányban nem is térek ki hosszabban a Balassi versgyűjteményének számszimbolikus kompozíciós elvei körül máig tartó vitára, csupán Horváth Iván nagy ívű összefoglaló tanulmányára, valamint feltevéseinek későbbi cáfolatára utalnék: HORVÁTH Iván, *Balassi költésze-*

Nem csupán az írók alkalmazták, de az irodalomtörténészek is előszeretettel keresték e formát, sokszor olyan helyen is, ahol nem volt feltétlenül szükséges.¹⁵ Magam sem szeretnék ebbe a hibába esni, emellett a beszédgyűjtemény hagyományában használt számozási rendszerek, az Enyedi-féle „b⁶” triacasok kijelölik az utat a kompozíciós elv keresésére. Mivel a beszédek száma meghaladja a százat, sőt, a kétszázat is, ezért bár nem kizárt, hogy eredetileg volt a százas rendszernél nagyobb, mondjuk 3×3×33+1-es rendszer, nem beszélhetünk zárt kompozícióról, hanem a kompozíció ciklikus ismétlődéséről.

Enyedi maga is beszél prédikációiban a számok értelmezéséről, valamint a bibliai könyvekben való jelentésükről, ám a gyűjtemény kompozíciójával kapcsolatos fogódzót nem találunk,¹⁶ ugyanúgy, ahogyan a korpusz későbbi

te történeti poétikai megközelítésben, Bp., Akadémiai, (1982), 2004², 65–112. HORVÁTH Iván, *Az eszményítő Balassi-kiadások ellen*. In: Uő., *Magyarok Babelben*, Szeged, JatePress, 2000, 175–197. A nézetek összefoglalását l. még: HORVÁTH Iván, *Balassi könyve. 1590: Elkészül Balassi „Maga kezével írt könyve”* In: *A magyar irodalom története: A kezdetektől 1800-ig*, szerk. JANKOVITS László, ORLOVSZ Géza, Bp., Gondolat, 2007, 351–362.

¹⁵ Tarnóc Márton például az következőket mondja Pázmány Péter *Kalauz*áról: „A *Kalauz* Pázmány életében három kiadásban jelent meg: az első 1613-ban, a második 1623-ban és a harmadik a szerző halálának évében, 1637-ben. Az első kiadás tizennégy fejezetre bontva tárgyalta az anyagot, a második kiadástól kezdve a fejezetek száma tizenötre szaporodott. A harmadik kiadásban a tizenöt fejezet összesen száz részt foglal magában. Tekintheszünk-e ezt véletlennek olyan tudatos szerző esetében, mint Pázmány? Aligha! És akkor a *Kalauz* kompozíciójának vizsgálatánál nem kerülhetjük meg azt az ismert szerkesztési gyakorlatot (33+33+33+1=100), melyet Dante az *Isteni Színháték*-ban és a reneszánsz költők ciklus-szerkesztésében oly előszeretettel alkalmaztak. Még akkor sem, ha egyébként a tizenöt fejezet száz részének belső tagolásában a 3 × 33 + 1 formulát maradéktalanul nem tudjuk kimutatni.” TARNÓC Márton, *Utószó*. In: *Pázmány Péter művei*, vál. gond., jegyz. TARNÓC Márton, Bp., Szépirodalmi, 1983, 1154–1155.

¹⁶ Pl.: „Imez szállásnak módja penig, [Zsolt 79,12] *Fizess meg az mű szomszédinknak hétképpen az ő kebeleken*, nem egyebet jegyez, hanem bővön való megfizetést, mert az mint mások is megmutogattam, az hét számnak ígéje az Szentírásban bőségért és sokért vetetik. Gen. 4. [1Móz 4,15]: *Az ki megöli Káint, hétképpen büntettedik meg*. Dan. 3. [Dán 3,19]: *Megporoncsolá az király, hogy az kemencét hétképpen fűtsék be*. Lev. 26. v. 18. [3Móz 26,18]: *Ha így sem engedtek énnekem, megöregbítem büntetéseket hétképpen az tü vétkeitekért*. Prov. 24. [Péld 24,16]: *Hétszer esik el az igaz egy nap*. Luc. 17. [Lk 17,4]: *Ha hétszer vétkezik ellened az te atyádfia*.” 96. (29.) beszéd, K2, 156r (310); „De illendőbb, ha ez három esztendőn az Írásnak folyása szerént, ki efféle számnak ígését bizontalan üdőért gyakorta veszi, értsünk egy alkalmas hosszú üdőt, mert az Úr mindenkor vár ugyan, de kit tovább, kit kevésbé, az mint Őfelségének jónak tetszik, és azt az határt nem szokta senkinek megjelteni, hanem csak őmaga hatalmában tartja. Itt is azért mikor így szól [Lk 13,7], *Immár 3 esztendeje van* etc., azt jelenti, hogy egynehány ideje vagyon, és immár eléggé vártam.” 83. (17.) beszéd, K2, 82v (160); „Itt először azért azt kell megtudni, mit kell érteni az héten, és ebben is mindnyájan mind egyetértenek az zsidó

leírásaiban sem.¹⁷ Természetesen az elemzések során számításba kell vennünk azt is, hogy a csak 17. századi másolatokban fennmaradt gyűjtemény sérülhetett struktúrájában is. Érdeemes azonban mégis összegyűjteni a hibáknak tűnő részleteket és rendszerezni őket az említett struktúra mentén.¹⁸

A $3 \times 33 + 1$ szerkezethez elsősorban szükséges 33-as beszédcsoportok rendelkezésünkre állnak. A gyűjteményben bár nincs kijelölve, kiemelve a *plusz* egy beszéd, és talán ilyen tiszta formában soha nem is létezett, a gyűjtemény egészét tekintve egy több másolat által igazolható számozásbeli elcsúszás biztosan van. Ezen kívül a gyűjtemény mai formájában tartalmaz egy mozgó beszédet is. Táblázatos formában ennyi mutatható ki ebből a számozási elcsúszásból:

Triacas	Ideális beszéd számozás (33×7)	A kódexekben szereplő beszéd számozás
1	1–33	[1–33]
2	34–66	34–66 + 1
3	67–99	67–99
4	100–132	100–133
5	133–165	[134–166?]
6	166–198	167[?]-[199]
7	199–213	200–212

Az első triacas anyagát ma csupán az unitárius egyháztörténet utalásaiból ismerjük. A második triacas több párhuzamos másolatban is fennmaradt.

rabbisok s mind egyebek, hogy itt az héten nem kell csak az hebdomada napokat érteni, mint Lev. 23. v. 15. [3Móz 23,15], hanem kell érteni esztendőket, azaz egy napon kell érteni egy-egy esztendőt, az mint Lev. 25.[!] v. 8. [3Móz 15,8]. Azért az számlálás szerént az hetven hetek tesznek 490 esztendőt. Azt mondja pedig az angyal, hogy ez hetven hetekben, mikor elmúlik hét hét és hatvankettő, azaz 69 hét, akkor adatik meg az Krisztus, és azután megölelik, az 69 hét pedig az megszámlálás szerént teszen 483 esztendőt.” 69. (3.) beszéd, K2, 15r (25); stb.

¹⁷ Az unitárius egyháztörténet lapjain (EUET, 340.) a gyűjtemény legkorábbi leírásában pl. a következőket olvashatjuk: „Papi hivatalában, a halotti beszédeket nem számítva, írt hét Triacast, bár az utolsót halála miatt nem fejezte be. Mindenik Triacasban 33 prédikáció van.”

¹⁸ A hipotézis bizonyítása végett tehát a következő számozásbeli eltéréseket nem hibáknak tekintem, hanem a gyűjtemény egészen végigvonuló, a 7×33 -as ideális rendszertől eltérő struktúra elemeinek.

A 3. és 4. *Kolozsvári Kódexek* eredetileg az egész triacast tartalmazták (vona). A ma ismert kéziratokban a 3. *Kolozsvári Kódex* az indextől tartalmilag eltér, a beszédek – bár számozva vannak –, kevert sorrendben szerepelnek a kódexben, a másoló ki is hagy beszédeket a másolatból, a lapcsomók pedig összekeveredve lettek a kódexbe kötve.

A 4. *Kolozsvári Kódex* sem teljes, amellettt hogy eleje csonka, így indexét, ha volt is, nem ismerjük, ez a másoló is több beszédet hagy ki kódexéből, jelezve, hogy azokat más gyűjteményébe már beillesztette. Ez a két kódex képet adhat arról, hogy a ma ismert vegyes másolatok maguk hogy keletkezettek, és hogy a beszédgyűjtemény egyben való örökítése hogyan szorult a másolók praktikus szempontjai mögé. Az első érdekesség ennek a két második triacast tartalmazó kódexnek a végén található. A bejegyzések szerint a triacas utolsó három beszéde összetartozott. Mindhárom bizonyos Tho. Bu., vagyis Budai Tamás kolozsvári ötvös, tanácsstag, főbíró, királybíró halála és temetése alkalmával készült.¹⁹ A 65. és a 66., vagyis a triacas záróbeszédei után a harmadik prédikáció a 3. *Kolozsvári Kódexben* *Concio Funeris* cím alatt szerepel az indexben. A kötet végén csak utalást találunk rá, a szöveget a kódexből kihagyta a másoló, mert már egy másik gyűjteményébe másolta. A 4. *Kolozsvári Kódexben* a beszéd hiányára utaló megjegyzésben 67. számmal van megjelölve ugyanez a beszéd (nem azonos a következő triacas kezdőbeszédével), és hasonló módon itt is hozzáfűzi a bejegyzéshez a másoló, hogy máshova illesztette a szóban forgó darabot. Egészen pontosan a harmadik triacas végére, vagyis a 99. beszéd helyére másolta azt be. Érdekessége a választott helynek, hogy a 99. prédikáció ma is megvan a gyűjteményben, ez egy, a *Sárospataki Kódexben* szereplő, Baráth Zsófiának, Kakas István feleségének temetésére írt beszéd. Vagyis az első három triacas anyagában van egy vándorló, a számozásba nem illő halotti prédikáció, amelyet talán tekinthetünk *plusz* egynek, és amely, tematikájával emlékeztetve magának a harminchármas számnak a szimbolikájára, teljessé teszi az első centuriát. A harmadik triacas tehát, amely a ma ismert anyagban az egyetlen teljes hosszában ismert harminchármas egység, a mozgó beszéd kapcsán keveredik a listába.

A negyedik triacasnak a rekonstrukció szerint a második centuria elejét kell tartalmaznia. Itt újabb számbotlást találunk. Erről Kanyaró Ferenc így számol be a *Sárospataki Kódex* utolsó prédikációját vizsgálva: „E 133-ik beszéddel végződik Enyedi beszédeinek IV-ik triacasa a sárospataki példány

¹⁹ Budai életéről és karrierjéről bővebben l.: FLÓRA Ágnes, *A kora újkori kolozsvári elit portréja*. Urbs 3 (2008), 133–144.

szerint, s mivel a szám a C-dik prédikációval kezdődött, a IV-dik triacasba tévedésből 34 beszédet vett föl a szórakozott másoló.”²⁰ Ennek magyarázatára érdemes pár triacasszal továbblépnünk. A hetedik triacas, vagyis az *I. Kolozsvári Kódex* befejezetlensége folytán a harminchármas rendszer vizsgálata szempontjából nem tartalmaz elég hosszú anyagot, ám fontos megjegyezni, hogy nem a harminchármas rendszer szerinti százkilencvenkilencedik, hanem a kétszázadik beszéddel indítja a másoló a kötetet. Vagyis mivel a hetedik triacas a 200. beszéddel kezdődik, a korpuszban valahol számozottan szerepelnie kell egy extra beszédnek. Ebben az esetben miért ne tehetnénk fel, hogy a negyedik triacas kezdete az a hely? Ez a triacas egy több másolatban is fennmaradt darabbal, a 100. prédikációval kezdődik. Ráadásul a 100. és 101. beszéd a 83. zsolotárhoz kapcsolódó olyan beszédpár, amelyeket egy könyörgés köt össze, hangsúlyozom, nem a kötet elejére állítva, mint a 2. *Kolozsvári Kódex* esetében, hanem két beszéd közé illesztve. Mindkét fennmaradt másolat (S, GyS) a 100. beszédhez csatolva hozza a könyörgés szövegét, amely jól ismert lehetett a korszakban, hiszen többek között szerepel abban az 1635-ben nyomtatott makulatúrában is, amely egy unitárius felekezetű olvasóknak készült, magánhasználatra szánt imádságos- és énekeskönyvből maradt fenn.²¹

Az ötödik triacast még tartalmi leírásokból sem ismerjük, így csak találgathatunk, melyik lehetett nyitó- és záróbeszéde. A hatodik triacast tartalmazó 5. *Kolozsvári Kódex* pedig az elején és végén is csonka, így szintén nem tudjuk, hogy hol kezdődhetett és végződhetett. Bár a másoló egy bejegyzése alapján tudjuk, hogy még öt triacast biztosan lemásolt, több információt nem ad a gyűjtemény szerkezetéről. Ez a kódex ma a 167. beszéddel kezdődik, amely, ha valóban a kezdő beszéd volt, alátámasztaná a beszédsor egy számmal való elcsúszását.

A hetedik triacast már említettem. A kódex abban vitatkozik a hagyományral, hogy csak a 212. beszédig tartalmazza az anyagot, a sokat emlegetett 213. beszédet, amely Enyedi utolsó számon tartott, és halála előtt elmondott, a *Lukács-evangélium* 19. fejezetén alapuló prédikációja volt, ma nem ismerjük.²² Itt

²⁰ KANYARÓ Ferenc, *Enyedi György egyházi beszédei* II., Keresztény Magvető, 1898/2, 86.

²¹ A makulatúráról legutóbb írt: HEVESI Andrea, *A 17. századi unitárius énekeskönyvek gyűlekezeti énekanyaga és a 16. századi, 17. század eleji protestáns gyülekezeti énekhagyomány*. Doktori disszertáció, Szeged, SZTE BTK, 2015, 15–17.

²² L. pl.: „Utolsó beszédét [213. beszéd?] Lk 19 alapján mondotta. Ebben Erdélyt és Kolozsvárt, mint Krisztus Urunk halála előtt Jeruzsálemet, keservesen elsiratja, hogy többet aztán hozzájuk se szóljon.” (EUET, 340.); „Az utolsó prédikáció a Lk 19 alapján készült s főtebb már

érdemes még kitérni a kódex centuria-jelzésére is. Ez a másik olyan hely, ahol a kódex elején a másoló centuria-számozást jelez, sőt, azt triacas-számozással együtt teszi: „*Concionum Georgii Enyedii Centureae[!] prima Triakas septima.*”²³ Bár spekulációnak is tűnhet, de a fentiek tükrében úgy gondolom, feltehetjük, hogy a jelzés rontott alakjában arra utal, hogy az adott, vagyis ez esetben a harmadik centuriának első részét, a hetedik triacast tartalmazza a kódex.

3. Eredmények

Összegezve elmondható, hogy ha elfogadjuk a felvázolt strukturális rekonstrukciót, arra is találhatunk okot, miért felemásan lett megoldva a *plusz egy* beszédek beillesztése. Ugyanis ha az első centuriába szám szerint is bekerült volna például az a bizonyos temetési beszéd, a második centuria már csak 101-es számmal kezdődhetett volna, a harmadik centuria pedig 201-es számmal, ami azt jelentette volna, hogy a beszédek átlógtak volna egyik centuriából számozás tekintetében a másikba. Így viszont egy tiszta rendszert kapunk, amelyben a százas csoportok között nincs átfedés. Emellett talán a kiemelésre szánt beszédek tematikailag is meghatározták a gyűjteményt, nem csupán egy formai keretrendszer részeként, hanem lényegi jelentésstruktúrát kijelölve, így még az első *plusz* beszéd a halál és feltámadás kérdéskörét járja körül, és a Krisztus általi megváltás és az örök élet ígérését hordozza, a második kiemelt beszéd a könyörgés, a Krisztusban való hit és az ezáltal való megmenekülés témakörét járja körül.

A triacas- és centuria-számozások másolatokban való jelenléte és rendszerben való elhelyezése azt is bizonyítja, hogy kellett lennie egy őskódex-sorozatnak, amely az összes beszédet sorrendben, triacas- és centuria-rendszer szerint tartalmazta, vagyis e számozásoknak a beszéd számozásokkal párhuzamosan kellett kialakulniuk. A fennmaradt másolatokban már egy sok

említettük. Ebben Jézushoz hasonlóan, aki a halálba indulva keservesen elsíratta Jeruzsálemet, ő Kolozsvárt siratja el, amellyel nem lesz több találkozása. Íme a híveiért a lelkét is kitevő pásztor:” (EUET, 361.) A beszéddel kapcsolatban azt is meg kell jegyeznünk, hogy textusa megegyezik a 63. beszéd textusával. Természetesen nem kell a két beszédet feltétlenül azonosítanunk, ám ennek lehetőségét sem szabad elvetnünk, mivel a szövegszerűen ismert 63. és a csak utalásokból ismert 213. beszéd tematikájában és hangvételében összecseng, valamint mert a ma ismert gyűjteményre nem jellemző, hogy ugyanarra a textusra több különböző szám alatt szereplő beszédet épít a püspök.

²³ Ki, 1.

helyen sérült anyag található, amely bár megnehezíti a rekonstrukciós kísérleteket, ám annyira mégis ép, hogy a kutató kísérletet tegyen az eredeti szerkesztés felvázolására.

Azt, hogy ez a számszimbolikán alapuló szerkesztés hogyan illeszkedett az unitárius püspök beszédeinek tematikájához és tartalmához, nehéz megmondani. A vizsgálatok azt igazolják, hogy a gyűjtemény prédikációi azt a sorrendet követik, ahogy 1592 és 1597 között a püspök megírta és elmondta őket. Az újrendezett korpusz darabjait természetesen pontos dátumhoz, naphoz, esetleg órához, valamint helyszínhez kötni merész vállalkozás, de talán nem annyira abszurd, mint amennyire annak tűnt a rendezés előtt. A beszédekről elmondható, hogy követik az egyházi év ünnepköreit, ám nem szorosan rendszerezve, a triacas-határok pedig egyelőre esetlegesnek látszanak. A püspök a beszédek szerkesztésénél sem feltétlenül a szokásos textust választotta, valamint néhol egy-egy alkalommal több vagy kevesebb beszéd szerepel a sorban. Néhány darab, így például a Szilvási János ellen írt beszéd, vagy az említett halotti prédikációk datálhatók, és fogódzókat kínálnak a korpuszban. Ez azonban azt is jelenti, hogy elvileg a beszédek nem mozgathatók a struktúrán belül, nem helyezhetők és nem rendezhetők át, mivel minden ilyen módosítás magát a struktúrát rombolja szét. Ez lassanként meg is történt a másolatokban. A gyűjtemény egyrészt a püspök pályáját végigkövetve történeti pontossággal dokumentálja írója reflexióit, politikai nézeteinek változását, a közösséghez való viszonyát, ha mégoly visszafogott és óvatos is Enyedi hangja. Másrészt jól körvonalazható tematikus csoportokba rendezve egyfajta prédikációs thesaurusként szolgál, amely minden ünnepre különböző tematika szerint beszédeket kínál, minden társadalmi réteget megszólít, minden lehetséges kulturális, politikai és teológiai kérdésre választ ad, az olvasót dorgálja, bátorítja, könyörögni tanítja, valamint arra, hogy a hit és a bűnös élet elhagyása által elnyerheti Isten kegyelmét, enélkül viszont örök bűnhődés és szenvedés a jutalma.

4. A beszédgyűjtemény ismertetése táblázatban

A tanulmány további részében a gyűjtemény frissített beszédlistáját ismertetem. A táblázatba csak a ma létező tíz kódexet veszem fel.²⁴ Nem veszem fel a címről ismert vagy kikövetkeztetett másolatokat, ahogy az unitárius egy-

²⁴ A fentebb már idézett kódexeken kívül Káldos János első ismertetéséhez képest egy új kódexszel bővült a lista: *Conciones vetustissimae* (CV). A kódexben szereplő Enyedi beszédekről

háztörténet idézeteit, az *Enyedi-kódex* latin nyelvű prédikációját, valamint az *Explicationes* párhuzamos szöveghelyeit sem. A táblázatban a prédikációk száma, a tartalmazó kódexek szíglája mellett az adott beszéd modernizált textusjelzése és a textus szövege található.²⁵ A beszédszámok között kiemelve szerepelnek a triacas-nyitó beszédek. Egyes esetekben kettős beszédszám található a listában, ez az átrendezés előtti beszédszámokat zárójelben tartalmazza. A kettős számozás célja a szakirodalomban való eligazodás megkönnyítése. A textusjelzés, követve a kéziratokat, csak a beszédben szereplő első versre utal modernizált és egységesített számozással. A listában emellett minden prédikáció textusának szövegét is csatolom az egyes másolók által kiírt teljes terjedelmében. A textusszövegek egységesített, részben modernizált, kiejtéskövető átírásban szerepelnek a táblázatban. A gyűjteményben eredetileg szereplő, ám ma kéziratból nem ismert beszédek/másolatokat * jelzéssel láttam el. Azokban az esetekben, ha a prédikáció sérült szöveggel maradt fenn, a (*fragm.*) jelzést használtam. Egyes kódexeknél (Sz, M) a másoló több részre osztotta a gyűjteményből kimásolt prédikációkat. Ezeket a helyeken ezt a kódexnél és a lapszámozásnál is jeleztem. Ugyancsak jeleztem a keveredett papírcsomókban lévő beszédek lapszámait (K3). A témamegjelölés egyes kötetekben a beszéd mellett a margón szerepel, míg más kötetekben az indexben, ez utóbbi esetben történhet meg, hogy bár a kódexben a beszéd szövege nem maradt meg, a latin témamegjelölést az index tartalmazza.

bővebben l.: LOVAS Borbála, *Másolási stratégiák Enyedi György prédikációinak hagyományozódásában*. *Studia Litteraria* (Próza kegyességi műfajok a kora újkorban), 2013/3–4, 79–94. A kódexek adatai: *Conciones vetustissimae*, Kolozsvár, Academia III., MsU 262. *Gyalai Sámuel prédikációgyűjteménye*, Kolozsvár, Lucian Blaga Központi Egyetemi Könyvtár, MS. 1777. 1–4. *Kolozsvári Kódex*, Kolozsvár, Academia III., MsU 737/1–4. 5. *Kolozsvári Kódex*, Kolozsvár, Academia III., MsU 1228. *Marosvásárhelyi Kódex*, Marosvásárhely, Teleki-Bolyai Könyvtár, 0636. *Sárospataki Kódex*, Sárospatak, Sárospataki Református Kollégium Nagykönyvtára, Kt. 7. *Székykeresztúri Kódex*, Marosvásárhely, Teleki-Bolyai Könyvtár, 0439.

²⁵ A textusleírásánál a zsoltszámozást, valamint a királyok könyveinek jelöléseit modernizáltam. A módosítások a RÚF számozását veszik mintául.

The original structure of György Enyedi's sermon collection

The sermon collection of the late sixteenth century bishop Transylvanian György Enyedi survives in handwritten copies spread across different libraries in Hungary and Romania. János Káldos published the first overview of the entire collection, including a tentative list of contents. Since this publication, new copies have been discovered and microphilological studies have revealed overlooked features of the original composition. The aim of this paper is to reconstruct the original numerical structure of the collection. By tradition, the corpus has three numerical layers: sermons are numbered from 1 to 213, ordered into seven triacases (blocks containing 33 sermons, barring the last, which remained fragmented). Appearing in only two copies however is another numerical layer that reveals a centuria system. In Enyedi's main printed work, the *Explicationes* (1598), there are references and parallel texts to his unpublished sermon collection. Examination of these features reveals in place of the assumed 7×33 structure a $3 \times 33 + 1$ design that features cyclic repetition. The paper concludes with a table displaying the reordered corpus, listing the Biblical text that opens the sermon, the topic, and the pagination of every variant sermon.

Beszéd száma	Hordozó kódex	Oldal	Téma az eredeti forrás szerint	Textus
1. beszéd előtti könyörgés*				
1*				
2*				
3*				
4*				
5*				
6*				
7*				ApCsel 17.
8*				
9*				
10*				
11*				
12*				
13*				
14*				
15*				
16*				

Textus-szöveg

Beszéd száma	Hordozó kódex	Oldal	Téma az eredeti forrás szerint	Textus
17*				
18*				
19*				
20*				
21*				
22*				
23*				
24*				
25*				1Tim 3,1-2
26*				
27*				
28*				
29*				
30*				
31*				
32*				
33*				

Textus-szöveg

Beszéd száma	Hordozó kódex	Oldal	Téma az eredeti forrás szerint	Textus
34	K3	3r-10v	De resurrectione	1Kor 15,12
35	K3	10v-15v	De principe juvene	Sir 47,23
	Sz (fragm.)	1-3		Sir 47,23
36	K4 (fragm.)	1r-1v		
	K3	16r-21v	Quomodo precandum tempore afflictionis	Zsolt 123,1
	Sz (2 beszéd)	4-24 (17-36) 1: 4-15 (17-27) 2: 15-24 (27-36)		Zsolt 123,1
37	K4	1v-7r		Lk 9,51
	K3	21r-24v; 48r-49v	Cur Deus sero puniat peccatores	Lk 9,51
	M	215r-219v		Lk 9,51
38	K4	7r-10r		Jn 12,42
	K3*		Cur agnitam veritatem quis non amplectatur	Jn 12,42
	Sz (2 beszéd)	24-41 (36-48) 1: 24-30 (36-42) 2: 30-41 (42-58)		Jn 12,42

Textus–szöveg

Ha pedig az Krisztus felől hirdettetik, hogy halottaiból feltámadott, hogyhogymondják nimelylek közületek, hogy nincsen holtaknak feltámadása?

Továbbá Salamon az ő atyjával elnyugvék, és hagyá utánna az ő magvából amaz közönséges bolondságot és ész nélkül való Roboámot etc.

Továbbá Salamon elnyuguvék az ő atyjával, és hagyá utánna az ő magvából amaz közönséges bolondságot és ész nélkül való Roboámot etc.

Tehozzád emelem fel szemeimet, ki lakol mennyekben. Íme, mint a szolgálknak etc.

Tehozzád emelem fel szemeimet, ki lakol mennyekben. Íme, mint az szolgálknak szemek az uroknak kezére, és az szolgálóknak kezek az ő asszonyoknak kezére, úgy néznek a mi szemeink az Úrra, a mi Istenünkre, valamég nem könyörül rajtunk. Könyörülj, Uram, mirajtunk, könyörülj mirajtunk. Mert igen megelégedtünk megutálással. Mert igen megelégedett az mi szívünk gyalázzattal. És az mi lelkünk ugyan megelégedett az gazdagoknak csúfolásával.

Lón pedig mikor beteljesednék az ő felvételének ideje, eltökéllé magában, hogy Jeruzsálemben etc.

Lón pedig mikor beteljesednék az ő felvételének ideje, eltökéllé magában, hogy Jeruzsálemben etc.

Lón pedig mikor beteljesednék az ő felvitelének ideje, eltökéllé magában, hogy Jeruzsálemben menjen. És követeket bocsátta előtte, és elmenvén bemenének az samaritánusoknak egyik városába, hogy őneki szállást szerzenének, és be nem fogadák őt, mivelhogy Jeruzsálemben akaramenni. Lege usque hanem megtartására.

Mindazonáltal az fő emberek közül is sokan etc.

Mindazonáltal az fő emberek közül is sokan hívének őbenne. De az farizeusoktól való féltekben meg nem vallják vala, hogy az gyülekezetből ki vettetnének. Mert inkább szerették az emberek dicsőségét, hogynem az Istennek dicsőségét.

Beszéd száma	Hordozó kódex	Oldal	Téma az eredeti forrás szerint	Textus
	M	4v–12r		Jn 12,42
39	K4	10v–15r		1Kor 6,7
	K3*		De lite litigantibus et procuratoribus	1Kor 6,7
	Sz (2 beszéd)	42–61 (54–73) 1: 42–55 (54–67) 2: 55–61 (67–73)		1Kor 6,7
40	K4	15r–19v		Jn 6,66
	K3*		De auditoribus inconsistentibus	Jn 6,66
	Sz (2 beszéd)	62–82 (74–93) 1: 62–73 (74–85) 2: 73–82 (85–93)		Jn 6,66
41	K4	19v–27r		Jn 14, 15
	K3	40r–47v; 56r–56v	De Spiritu Sancto	Jn 14, 15
42	K4	27r–31r		Mt 21,12
	K3*		De nundinis	

Textus–szöveg

Mindazáltal az fő népek közül is sokan hívének őbenne, de az farizeusoktól való féltékben nem vallják vala, hogy az gyülekezetből ki ne vetetnének etc. Lege usque dücsöségét.

Immár általánfogva fogyatkozás vagyon bennetek, hogy perlődéstek vagyon egymással etc.

Immár általánfogván fogyatkozás vagyon bennetek, hogy perlődéstek vagyon egymással. Miért-hogy inkább kárt és bosszúságot nem szenvedtek, vallotok, hanem inkább tü tesztek bosszút az tü atyátokfiainak? Avagy nem tudjátok-e, hogy a hamissak az Istennek országát örökségül nem bírhatják? Ne tévelyegjetekek, sem az paráználkodók, sem az bálványimádók, sem a házasságrontók, sem éktelen puhák, sem az kik férfiakkal tisztátalankodnak, sem az lopók, sem az fösvények, sem a részegesek, sem az szidalmazók az Isten országának örökségét nem bírják.

Azüdőtől fogva sokan az ő tanítványi közül hátraállanak, és immár nem járnak vala velle együtt etc.

Azüdőtől fogván sokan az ő tanítványi közül hátraállanak, és immár ővélle együtt nem járnak vala. Mondá azért Jézus az tizenkettőnek: Nemde tü is el akartok-e menni? Mondá mind az többinek képében Péter: Uram, kihez tudjunk menni, az örök életnek beszéde tenállad vagyon. És mi elhittük és megismertük, hogy te vagy az Krisztus, az élő Istennek amaz Fia.

Ha szerettek engemet, az én parancsolatimat tartsátok meg. És én kérem az Atyát etc.

Ha szerettek engemet, az én parancsolatimat tartsátok meg. És én kérem az Atyát, és más vigasztalót.

És bemene Jézus Istennek Templomába etc.

Beszéd száma	Hordozó kódex	Oldal	Téma az eredeti forrás szerint	Textus
	Sz (2 beszéd)	82–103 (94–115) 1: 82–96 (94–108) 2: 97–103 (109–115)		Mt 21,12
43	K4	31v–35r		1Kor 8,1
	K3	49v–54r	De scientia	1Kor 8,1
	Sz (2 beszéd)	103–122 (116–135) 1: 103–112 (116–125) 2: 112–122 (125–135)		1Kor 8,1
	GyS (fragm.)	29r–41v		1Kor 8,1
44	K4	35r–39r		2Móz 4,10
	K3*		Quid ei qui in magistratum eligitur	2Móz 4,10
45	K4	39v–44v		Hag 2,18
	K3	54v–55v; 25r–29r	De tempestatibus et grandine	Hag 2,18
	Sz (2 beszéd)	123–147 1: 123–136 2: 136–147		Hag 2,18
46	K4	44v–49r		Jóel 2,15

Textus-szöveg

És bemene Jézus az Istennek Templomában, és kiüzé onnat a vásárlókat, és az pénzváltóknak asztalokat és az galambárrasoknak székeket felforgatá. És monda nekik: Meg vagyon írva: Az én házam imádkozásnak házának mondatik. Tü pedig töttétek latroknak barlangjává. És menének akkor őhozzája vakok és sánták az Templomba, és meggyógyítá azokat.

A tudomány felfuvalkodtat, de az szeretet etc.

Az tudomány felfuvalkodtat, de az szeretet épít etc.

Az tudomány felfuvalkodtat, de a szeretet épít. Ha valaki láttatik magának valamit tudni, az olyan ember még semmit nem tud, (úgy) azmint kellene tudni. Hanem az ki Istent szereti, ez ilyen ember Istentől megajándékoztatott volt értelemmel és tudománnyal.

Mondá Mózes: Kérlek, Uram, nem vagyok ékesen szóló, tegnaptól és tegnapelőttől fogva etc.

Megverélek tüötököt égető széllel és rogyával, és kőesővel minden tü kezetek munkáját, és nem volt közülletek etc.

Megverélek tüötököt égető széllel és ragyával, és kőesővel minden tü kezetek munkáját, és nem volt közülletek, az ki énhozzám térne, azt mondja, az Úr etc.

Megverélek tüötököt égető széllel, és rogyával, és kőesővel minden tü kezetek munkáját, és nem volt közülletek, az ki énhozzám térne, azt mondja az Úr.

Trombitáljatok Sionban, hirdessetek böjtöt, szereztek innepet, szenteljétek gyűlést etc. Híjátok be az sokaságot, gyűjtsétek egybe az Úr Istennek népét, szenteljétek meg az gyülekezetet, hívjátok össze a véneket, gyűjtsétek egybe a kisdedeket és a csecsemőket, jöjjön ki a vőlegény az ő ágyas-házából és a menyasszony az ő ágyából, a tornác s az oltár között sírjanak az papok.

Beszéd száma	Hordozó kódex	Oldal	Téma az eredeti forrás szerint	Textus
	K3	29r–34v	Forma precandi ad Deum iratum	Jóel 2,15
	Sz (2 beszéd)	147–167 1: 147–160 2: 160–167		Jóel 2,15
47	K4	49r–53v		Jn 4,35
	K3	34v–39v	De messe	Jn 4,35
	Sz	405–420 (305–320)		Jn 4,35
48	K4	53v–56r		Lk 14,28
	K3*		Antequam incipias, consulito; ubi [vero] consulueris, mature facto opus est (Sallustius)	Lk 14,28
	Sz	167–184		Lk 14,28

Textus–szöveg

Trombitáljatok (vagy kürtöljetek) Sionban, hirdessetek böjtöt, szereztek innepet, szenteljete gyűlést, gyűjtsétek össze az népet, híjátok egybe az véneket etc.

Trombitáljatok vagy kürtöljetek Sionban, hirdessetek böjtöt, szereztek innepet, szenteljete [gyűlést], gyűjtsétek össze az népet, hirdessetek gyűlést, híjátok egybe az véneket, gyűjtsétek össze az kisdedeket és az csecsszópókat, s jöjjön ki az vőlegény az ő kamarájából és az menyasszony az ő ágyasházából. Az pitvar és oltár között sirjanak az papok, az Úrnak szolgálái, és mondják azt: Könyörülj, Uram, az te népeden, és ne engedjed szidalomra az te örökségedet, hogy az pogánok uralkodjanak azon, hogy ne mondják az pogán népek: Hol vagyon Istenek? Felgerjede az Úr az ő népéért, és kedveze az ő népének. És felele az Úr s mondá az ő népének: Íme, én adok tünektek búzát, mustot, olajt, s megelégedtek vele. És nem adlak többé titeket az pogánoknak szidalmára.

Nemde tü mondjátok-e: Négy holnap vagyon még, és az aratás etc.

Nemde tü mondjátok-e: Négy holnap vagyon még, és az aratás elérkezik etc.

Nemde tü mondjátok-e, hogy még négy holnap vagyon, és az aratás elközelget? Íme, mondom nektek, emeljétek fel az tü szemeiteket, és szemléljétek el az határokat, mert immár fejérek az aratásra. És az ki arat, jutalmat veszen, és takar gyümöl[csöt] az örök életre, hogy mind az magvető s mind az arató együtt örüljenek. Mert igaz amaz mondás: Más az magvető s más az arató. Én bocsátalak tüöket annak az megaratására, melyben tü nem munkálkodtatok, hanem egyebek munkálkodtak, és tü az ő munkájokban állottatok.

Mert kicsoda közülletek, aki tornyot akarván rakni (vagy építtetni) leülvén meg nem veti etc.

Azért kicsoda közülletek, az ki tornyot akarván építeni először leülve meg nem veti, meg nem számlálja, meg nem rendeli, ha vagyon-e annak elvégezésére való költsége? Hogy ha minekutánna az fundamentomot felvetette, és el nem végezheti azt, meg ne csúfolják ötet mindenek, valakik azt látandják, ezt mondván: Ez ember elkezdette volt az építést, nem vihette véghez. Avagy ha valamely király el akarván menni, hogy más királlyal megütközzék, avagy nem tanácskozik-e először leülvén, hogy ha tízezer emberrel kiszállhat az ellen, az ki őellene húszezeren jütt? Mert ha külömben cselekeszik, követeket küldvén hozzája békességet kér tőlle. Ezenképpen annakokáért valamelytek búcsúját nem veszi minden jovaitól, nem lehet én tanítványom.

Beszéd száma	Hordozó kódex	Oldal	Téma az eredeti forrás szerint	Textus
49*	K4			Jób 14
	K3		De brevitae et miseriis vitae humanae	Jób 14
50	K4	56r–59v		Dán 3,16
	K3	62v–68r	De constantia in religione	Dán 3,16
	GyS	196r– 203v	Az hitben való állhatatosság	Dán 3,16
51	K4	68v–72v		Lk 12,4
	K3	60r–63v	Tyrannos non esse metuendos in causa fidei	Lk 12,4
	Sz (2 beszéd)	184–203 1: 184–196 2: 197–203		Lk 12,4
52	K4	63v–67v		1Kor 15,58
	K3	72v–77v	De constantia in professione	1Kor 15,58
	Sz (2 beszéd)	204–220 1: 204–211 2: 211–220		1Kor 15,58
53	K4	67v–71r		Jer 21,1
	K3	77v–83v	Ultimum sceleratorum supplicium	Jer 21,1

Textus–szöveg

Felevén Sidrák, Misák és Abdenégó, mondanák etc.

Felevén Sidrák, Misák és Abdenégo, mondák Nabukodonozor királynak: Nem szükséges erre felelnünk etc.

Felevén Sidrák, Misák, Abdenégó, Nabukodonozor.

Mondom pedig tünektek, én barátimnak: Ne féljetez azoktól, kik megölik a testet etc.

Mondom penig tünektek, én barátimnak: Ne féljetez azoktól, kik megölik az testet etc.

Mondom penig tünektek, én barátimnak: Ne féljetez azoktól, kik megölik az testet. De az kővül egyebet nem árthatnak. Megmutatom penig nektek, kitől féljetez. Féljetez attól, az ki minekutánna megöl, vagyon arra is hatalma, hogy mind testestől-lelkestől az gyehennának megolthatatlan tüzére vessen. Bizony mondom nektek, hogy ettől féljetez.

Annakokáért, szerelmes atyámfiái, állhatatosok legyetez.

Annakokáért, szerelmes atyámfiái, állhatatosok legyetez és megmozdulhatatlanok etc.

Annakokáért, szerelmes atyámfiái, állhatatosok, megmozdulhatatlanok legyetez, bővelködvén mindenkor az Úrnak dolgában, mivelhogy tudjátok, hogy az tü munkátok az Úrban nem leszen haszontalan.

Az Úrnak beszéde, mely lön Jeremiáshoz, mikor küldé hozzá Sedékiás király Passúrt.

Az Úrnak beszéde mely lött Jeremiáshoz, mikor küldé hozzá Sedékiás király Passúrt etc.

Beszéd száma	Hordozó kódex	Oldal	Téma az eredeti forrás szerint	Textus
	Sz	220–235		Jer 21,1
54	K4	71r–75v		Mt 17,24
	K3*		De tributo solvendo	Mt 17,24
	Sz (2 beszéd)	236–255 (236–155[!]) 1: 236–245 2: 246–255 (246–155[!])		Mt 17,24
55	K4	76r–79v		Zsolt 127,1
	K3	83v–89r	Irritos esse hominum labores sine Deo	Zsolt 127,1
	Sz (2 beszéd)	256–276 (156–176) 1: 256–268 (156–168) 2: 269–276 (169–176)		Zsolt 127,1

Textus-szöveg

Az Úrnak beszéde, mely lött Jeremiához, mikor küldé hozzája Sedékiás király Passúrt, az Meliásnak fiát és Sofóniást, az Maásiás papnak fiát, mondván: Kérd meg most az Urat miérettünk, mert Nabukodonozor, az Babilonnak királyla harcol ellenünk, ha valamiképpen az Úr cselekedik-e mivelünk az ő régi csudái szerint, és elhagy-e minket Nabukodonozor. És mondá nekik Jeremiás: Ezt mondjátok Sedékiásnak: Így szól az Izrael Istene: Íme, én minden hadiszerszámotokat az tü kezeitekben megtartóztatom, az mellyekkel tü harcoltok az babilóniai király ellen és az káldeusok ellen, kik onnan kövül megszállottanak tütöket, és beiktatom őket az városnak közepiben. És én kezem kinyújtván vívok tüellenetek az én haragomba, búsulásomban és nagy felindulásomban, és megverem ez városnak lakóit, mind embert s minden oktalan állatot, nagy döghalállal hálnak meg. És annakutánna azt mondja az Úr: Adom az Sedékiást, az Júdának királyát, és az ő szolgálit és az népét, az kik megmaradnak az városban az döghaláltól, az fegyvertől és az éhségtől, az Nabukodonozornak, az babilóniai királynak kezében, és az ő ellenséginek kezében, és azoknak kezében, kik keresik az ő lelkeket, és megöli őket éles fegyverrel, nem kedvez nekik, nem enged és nem könyörül rajtok.

És mikor Kapernaumba mentenek volna etc.

És mikor Kapernaumba mentenek volna, menének Péterhez az kik az két drachmát szedik vala, és mondanák: Az tü mesteretek nem adja-e meg az két drachmát (ómagáért)? És felelé Péter: Igenis (meg szokta adni). És mikor bement volna a házba Péter, elővévé Jézus ötöt, mondván: Mi tetszik neked, Péter, ez földi királyok kitől szoktak adót venni vagy rovást? Az fiaktól-e vagy az idegenektől? Mondá nekie Péter: Az idegenektől. És mondá Jézus: Tehát az fiak szabadosok. De hogy őket meg ne botránkoztassuk, menj el az tenger mellé, vesd be az te horgodat az tengerbe, és az mely hal először beleakad, vond ki, és az ő száját felnyitva találsz abban egy státert, és azt onnan kivevén adjad énérettem és teéretted.

Ha az Úr nem építi a házat, hejába munkálkodnak etc.

Ha az Úr nem építi az házat, heába munkálkodnak, az kik építik azt etc.

Ha az Úr nem építi az házat, heába munkálkodnak, az kik építik azt. Ha az Úr nem őrizi az várost, csak heába vigyáz[nak], az kik őrizik azt. Csak heába vagyon jó reggel felkelni, késén leülnetek, keserves kenyeret ennetek, kik az Úrtól áldást nem vártok. Az miképpen haszontalan reggel felkelnetek, késén leülnetek, keserves kenyeret ennetek, szintén azonképpen az Úr az ő szerelmesinek ad almot. Miképpen az sebes nyilak az hatalmas markában, azonképpen az hívek erősek az Isten oltalmában. Meg nem szégyenül az kapuban, mikor szóland az ő ellenséginek.

Beszéd száma	Hordozó kódex	Oldal	Téma az eredeti forrás szerint	Textus
56	K4	80r–85r		Jón 3,3
	K3	89r–94r	De poenitentia	Jón 3,3
	Sz	276–297 (176–197)		Jón 3,3
57	K4	85r–89v		Ézs 22,12
	K3	94r–97v	De poenitentia et poena impenitentium	Ézs 22,12
	Sz (2 beszéd)	297–313 (197–213) 1: 297–307 (197–207) 2: 307–313 (207–213)		Ézs 22,12
58	K4	89v–93r		Lk 3,14
	K3	57r–62v	De militibus	Lk 3,14
	Sz	314–329 (214–229)		Lk 3,14
59	K4	93v–97r		Zsolt 20,2

Textus–szöveg

És felkele Jónás, s mene Ninivébe az Úrnak beszéde szerint. Ninive pedig nagy város vala etc.

És felkele Jónás, és mene Ninivébe az Úrnak beszéde szerént. Ninive pedig nagy város vala, harmadnapj járőföldön etc.

És felkele Jónás, mene Ninivében az Úrnak beszéde szerint. Ninive pedig nagy város vala, melynek kerületi háromnapj járőföld vala. És mikor bement volna az városban egynapj járőföldön, és kiáltott volna, mondván, még 40 nap vagyon, azután Ninive elsüllyed, hívének az ninivebeliek az Istenben. És böjtöt hirdetvén, kicsinytől fogván nagyig gyászban öltözének. És az Ninivének királya mikor hallotta volna az próféta beszédét, felkele az ő királyi székéből, leveté ékes királyi ruháját, zsákot vón reá, és gyásruhában öltöztvén az hamuban üle. Az tanácsurakat behívatá, és azoknak végezéséből megparancsolá, hogy se ne ennének, se innának, hanem öltözzenek gyásruhában az emberek, és kiáltsanak az Istenhez szüntelen, és térjen meg minden ember az ő gonosz útáról és az ő hamisságától, mely őbenne vagyon. Ki tudja, talám megtér és elváltoztatja az Isten az gonoszt, hogy az ő haragjának búsulása miatt el ne vesszünk. Annakokáért mikor látta volna Isten az ő cselekedeteket, hogy megtértek volna az ő gonosz utokról, elváltoztatá Isten az gonoszt, az mellyel őket megfenyegette vala, és nem veszté el őket.

És hív az seregeknek Istene azon a napon az siralomra és jajgatásra etc.

És hív az Úr, az seregeknek Istene azon az napon az siralomra, az jajgatásra etc.

És hív az seregeknek Istene azon a napon az siralomra, az jajgatásra, magatoknak megkoppasztására és gyásruhában való öltözetre. Íme, öröm és vigasság vala, ökröknek levágása, juhoknak megölése, húsétel, borital, kik ezt mondják vala: Együnk, igyunk, mert holnap meghalunk. És ez az seregeknek Istenének fülében hatott, ment. Bátor, ha megbocsáttatik nektek ez hamisság, míg meghaltok. Ezt mondja az seregeknek Ura, Istene.

Kérdik vala pedig ötöt a vitézlő népek is etc.

Kérdik vala pedig ötöt az vitézlő népek is, mondván: Mit cselekedjünk mi? Etc.

Kérdik vala pedig ötöt az vitézlő népek is, mondván: Mit cselekedjünk mi? És mondá nekik: Senkit meg ne rázzatok, senkit patvarral meg ne nyomorítsatok, hanem megelégedjete az tú hópénzettekkel.

Hallgasson meg az Úr téged a te nyomorúságodnak etc.

Beszéd száma	Hordozó kódex	Oldal	Téma az eredeti forrás szerint	Textus
	K3	98r–102r	Pro principe esse orandum	Zsolt 20,2
	Sz	329–343 (229–243)		Zsolt 20,2
60	K4*	(97r)		Ef 4,1
	K3	102v–111r	De uno Domino, fide baptismus, Deo et Trinitate	Ef 4,1
	Sz	343–368 (243–268)		Ef 4,1
61	K4	97r–101r		Jn 10,19
	K3	111r–118v	Dissensiones ex religione vera nasci	Jn 10,19
	Sz (2 beszéd)	368–390 (268–290) 1: 368–384 (268–284) 2: 384–390 (284–290)		Jn 10,19

Textus–szöveg

Hallgasson meg téged az Úr nyomorúságodnak idején, oltalmazzon meg tégedet az Jákob Istenének. etc.

Hallgasson meg tégedet az Úr az te nyomorúságodnak idején, ótalmazzon tégedet az Jákob Istenének neve. Küldjön neked segítséget az ő szent hegyéről, és Sionból legyen oltalommal teneked. Minden te áldozatidról emlékezzék meg. Szíved gondolatját áldja meg, és minden te tanácsodat vigye véghez. Örvendünk az te megmaradásodban, és az mi Urunk Istenünk nevében felmagasztaltatunk. Most ismertem meg, hogy megtartja az Úr az ő Krisztusát. Hallgassa meg őtet az Úr az ő szent egéből, az ő jobb karjának erejében vagy az megmaradás. Az ellenség az fegyveres szekereknek és lovaknak sokaságában bízunk, mi pedig az mi Urunknak Istenünknek nevét híjuk segítségre. Ők lovakkal, szekerekkel össze mi ellenünk leomolnak, elesnek. Mi pedig fenn állunk és egyenesen, talpunkon leszünk.

Kérlek annakokáért tütöket, én, ki fogoly vagyok az Úrban, hogy úgy járjatok, az mint miltó az hivatalhoz etc.

Kérlek annakokáért tütöket, én, ki fogoly vagyok az Úrban, hogy úgy járjatok, az mint méltó az hivatalhoz, az melyre hívattattok, minden alázatossággal és sziligséggel és lelki kegyességgel elszenvedvén egymást az szeretetnek általa, szorgalmatossággal igyekeztén megtartani az lelkeknek egyességét az békességnek köteleiben. Egy test és egy lélek (vadatok), minthogy egy reménységre hívattattok. Egy az Úr, egy a hűt, egy az keresztség, egy az Isten és mindeneknek Atyja, és mindeneknek felette vagy, és mindeneknek és tübnetek mindenetekben.

Hasonlás lón esmét az zsidók között ez beszédek miatt, mert sokan közüllök elmenének tölle etc. Mondanak vala pedig sokan közüllök: Ördöge vagy az és esztelenkedik, miért hallgatjátok őtet? Egyebek mondanak vala: Ez igék nem ördögösek. Vajon megnyithatja-e az ördög a vakok szemét?

Hasonlás lón az zsidók közt ez beszédek miatt. Mert sokan közülletek etc.

Hasonlás lón ismét az zsidók közt az beszédek miatt, mert sokan közüllök mondanak vala: Ördög bútt beléje s bolondult meg, mit hallgatjátok? Némelyek ismét azt mondják vala: Ez beszéd, az kit ettől hallunk, nem olyan, mint az kiben ördög vagy. Vallyons inkább az ördög megnyithatja-e szemeket az vakoknak?

Beszéd száma	Hordozó kódex	Oldal	Téma az eredeti forrás szerint	Textus
62	K4	101r–104v		Mt 24,6
	K3*		Signa praecurrentia extremum exitium	Mt 24,6
	Sz	390–404 (290–304)		Mt 24,6
63	K4	105r–108r		Lk 19,41
	K3*		Dolendum esse de clade patriam	Lk 19,41
64	K4	108r–111v		2Tim 3,16
	K3*		De autoritate et perfectione scripti verbi Dei	2Tim 3,16
65	K4	111v–114v		Jn 14,27
	K3*		De pace interna et externa	Jn 14,27
66	K4	114v–118v		Lk 17,3
	K3*		De increpatione et delictorum condonatione	Lk 17,3
	M	205v – 209v (5Cv–9Cv)		Lk 17,3
(67)* Concio funebris				Ézs 57,1–2

Textus-szöveg

Hallotok hadakat és hadhíreket etc.

Hallotok hadakat és hadaknak híreit, de meglássátok, hogy meg ne háborodjatok, mert szükség mindezeknek meglenni, de még akkor nem lesz en végé. Mert támad egyik nemzetség az másakra és az ország országra. És lesznek éhségek, döghalások és földindulások minden helyeken. Mindezek pedig csak kezdeti lesznek az nyomorúságoknak. Akkor megnyomorítanak tütöket és megölnek, és meggyűlölnék tütöket az én nevemért minden népek. És akkor sokan megbotránkoznak. Egyik az másikat elárulja. És egyik az másikat gyűlöli, és sok hamis próféták támadnak, kik sokakat elhítenek. És mivelhogy az bűn megsokasodik, az atyafíúi szeretet is igen meghidegül sokakban. De az ki végig megmarad, az idvezül.

És mikor elközelített volna és a várost meglátta volna, megsirató, mondván etc.

Minden írás, mely Istennek ihletéséből vagy on, hasznos a tanításra és megcáfolásra etc.

Békességet hagyok tünéktek, az én békességemet adom tünéktek, nem mint ez világ ad etc.

Ha vétkezik te ellened a te atyádfia, fedd meg őtet, és ha megtérend, megbocsáss neki etc.

Ha az te felebarátod vétkezik ellened, fedd meg őt, és ha megtérend, megbocsáss neki. És ha egy nap hétszer vétkezik ellened, és mind az hétszer megtérend, mondván, megbántam cselekedetemet, megbocsáss neki.

Beszéd száma	Hordozó kódex	Oldal	Téma az eredeti forrás szerint	Textus
67 (1)	K2	3r-8r (1-11)		5Móz 16,18
68 (2)	K2	8r-12r (11-19)		Sir 10,1
69 (3)	K2	12r-18r (19-31)	Die nativitatis Domini Jesu Christi	Lk 2,1
70 (4)	K2	18r-22v (31-40)	De nativitate Jesu Christi	Lk 2,8
71 (5)	K2	22v-29r (40-53)	De nova creatione	2Kor 5,17
72 (6)	K2	29r-34r (53-63)	De lingua	Jak 3,2
73 (7)	K2	34r-38r (63-71)		Jak 3,9
74 (8)	K2	38r-43r (71-81)	De nuptiis	Tób 7,15
75 (9)	K2	43r-47v (81-90)	De providentia Dei	Zsolt 33,10
	M	31r-34v		Zsolt 33,10
76 (10)	K2	47v-51v (90-98)	In quo sit salus et inco- lunitas rei publicae	Ézs 30,15
77 (11)	K2	51v-55v (98-106)	Cur Christus venit in mundum	Jn 9,39
78 (12)	K2	56r-60v (107-116)	De charitate	1Kor 13,1
79 (13)	K2	61r-65r (117-125)	Charitas	1Kor 13,4
	M	179r-183v		1Kor 13,4

Textus–szöveg

Bírákat és tisztviselőket válassz minden várasidban etc.
Az bölcs bíró tanítja az ő népét és az eszesnek urasága szép rendtartással vagyon.
És lőn az napokban poroncsolat adaték ki.
És valának azon tartományban pásztorok etc.
Ha ki annakokáért az Krisztusban vagyon, új teremtés.
Ha ki beszédében nem vétkezik, ez tökéletes és az egész testet zabolázza etc.
Ezáltal áldjuk az Istent és az Atyát, és ez etc.
Es fogá Raguel az ő leányának (Sárának) jobb kezét, adá Tóbiásnak jobb kezében etc.
Az Úr elrontja az pogánoknak tanácsát, haszontalanná.
Az Úr elrontja az pogánoknak tanácsát, haszontalanná teszi az népnek gondolkodásokat etc. Lege usque Az király meg nem szabadul etc.
Ezt mondja az Úr, az Izraelnek szente: Ha megtértek, veszteg lesztek, megmaradtok etc.
Ítéletet szolgáltatni jöttem ez világra, akik nem látnak, lássanak és etc.
Ha embereknek és angyaloknak nyelveken szólnék, de szeretetem nem volna etc.
Az szeretet hosszú ideig tűrő jól tevő etc.
Az szeretet hosszú ideig tűrő, jól tevő, kegyes. Az szeretet nem irigykedik, az szeretet nem fualkodik fel, <nem magának való, nem keresi az övéit>. Nem keresi az övéit, nem gerjed hamar haragra, nem gondol gonoszt, nem örül az hamisságnak, hanem örül az igazságnak. Mindeneket békességgel eltűr, mindeneket elhiszen. Mindeneket remél és mindeneket elvisel.

Beszéd száma	Hordozó kódex	Oldal	Téma az eredeti forrás szerint	Textus
80 (14)	K2	65v–70v (126–136)		1Kor 13,8
81 (15)	K2	70v–76r (136–147)	De jeunio	Mt 9,14
	M (2 beszéd)	114r–116r 1: 114r–116r 2: 116r–117v		Mt 9,14
82 (16)	K2	76r–81r (147–157)	Causae durationis et ruinae impiorum	Jer 27,4
83 (17)	K2	81r–85r (157–165)	De poenitentia et longanimitate Dei	Lk 13,6
	M	156r–159r		Lk 13,6
84 (18)	K2	85r–91r (165–177)	In die Dominico Palmarum	Jn 12,12
85 (19)	K2	91r–97v (177–193)	De resurrectione Christi	Mk 16,1
86 (20)	K2	97v–102v (193–203)	De resurrectionis Christi causa	Róm 8,11
	CV	34–43		Róm 8,11
87 (21)	K2	102v–108r (203–214)		2Tim 2,23
88 (22)	K2	108r–113r (214–224)	De apostasia	Mt 12,43
89 (23)	K2	113r–119r (224–236)	Causa excidii regni Israelitici	2Kir 17,3
	S (fragm.)	1/249–250		
90 (24)	K2	119r–125r (236–248)	De verae doctrinae notis	Jn 7,16

Textus–szöveg

Az szertetnek soha vége nem leszen, de az próféciaik is elfognak, az nyelvek is megszűnnek etc.

Akkoron menének hozzája az János tanítványi, mondván: Mire hogy mü etc.

Akkoron mennek hozzája az János tanítványi, mondván etc.

Ezt mondja az seregeknek Ura, az Izraelnek Istene: Ezt mondjátok az tü uratoknak etc.

Egy fügefa vala egy embernek szőlejében plántáltván etc.

Egy fügefa vala egy embernek etc. Keresd ide feljebb az Evangéliumot.

Másodnapon az sok nép, mely az innepnapra jött vala etc.

És mikor elmúlt volna az szombat, Mária Magdaléna etc.

Hogyha annak Lelke, az ki feltámasztotta halottaiból az Jézust, lakik tübennetek etc.

Hogyha annak Lelke, az ki feltámasztotta halottaiból az Jézust, lakik tübennetek, az ki feltámasztotta az Jézus Krisztust halottaiból, megelevenítti az tü halandó testeteket az ő tübennetek lakozó Lelke által etc.

Az bolond és tudatlan kérdezéseket megvessed etc.

Mikor penig az tisztátalan lélek kimegyen etc.

Ez ellen feljöve Salmanazár, az asszíriabeli király, és lőn ennek Hóseás szolgája etc.

Az én tudományom nem enyim, hanem azé, az ki engem elküldött etc.

Beszéd száma	Hordozó kódex	Oldal	Téma az eredeti forrás szerint	Textus
	S (fragm.)	1/250		
91 (25)	K2	125r–134r (248–266)	De ascensione Christi	ApCsel 2,33
	S (fragm.)	1/271–272		ApCsel 2,33
92 (26)	K2	134r–140r (266–278)	De spiritus sancti missione	ApCsel 2,1
	S	1/277–288		ApCsel 2,1
93	S (fragm.)	1/288–305	Concio natalis	Jn 8,56
94 (27)	K2	140r–145r (278–288)	De vera ecclesia	Lk 12,32
	S	1/305–317		Lk 12,32
95 (28)	K2	145v–152r (289–302)	Status afflictissimus Judaeorum	Zsolt 79,1
	S	1/317–330		Zsolt 79,1
96 (29)	K2	152r–156v (302–311)	Precationis modus tempore afflictionis	Zsolt 79,5
	S	1/330–341		Zsolt 79,5
97	S	1/341–352		2Kir 14,8
98 (30)	K2 (fragm.)	156v–162v (311–323)	Divites quomodo informandi	1Tim 6,17
	S	1/352–364		
99	S	1/365–373		1Thesz. 4, 13
Concio funebris				
100	S	2/1–14	Precatio ad Deum hostibus ingruentibus	Zsolt 83,2

Textus-szöveg

Az én tudományom nem enyim, hanem azé, az ki engem elküldött etc.

Az Istennek jobb karjával annakokáért felmagasztaltván etc.

És mikor eljött volna az pünkösöd napja etc.

Ábrahám, az tü atyátok kívánta, hogy láthassa az én napomat, látta és örült rajta etc.

Ne félj, kicsin nyáj, mert tetszett az tü Atyátoknak, ho[gy etc.]

Ne félj, kicsin nyáj, mert teteszett az tü Atyátoknak, hogy országot adjon tünektek etc.

Úr Isten, az pogánok jöttek az te örökségdben etc.

Úr Isten, az pogánok jöttek az te örökségdben, megferteztették az te Templomodat etc.

Meddig, Uram, haragszol mindvégig? Etc.

Meddig haragszol, Uram, mindvégig? Felgyullad, mint az tűz, az te bosszúállásod etc.

Akkor küldje Amasiás követeket Jóáshoz, az Joakház fiához, ki Jehunak fia volt etc.

Ezvilági gazdagokat intsed, hogy el ne higgyék magokat, és ne bízzanak az haszontalan gazdagságban etc.

Ezvilági gazdagokat intsed, hogy el ne higgyék magokat etc.

Nem akarom penig, atyámfiak, hogy tudatlanságban legyetek az elaludtak felől etc.

Úr Isten, meg ne csendesedjél, ne hallgass, ne nyugodjál, Úr Isten etc.

Beszéd száma	Hordozó kódex	Oldal	Téma az eredeti forrás szerint	Textus
	GyS	59r–71r		Zsolt 83,2
100. beszéd utáni könyörgés	S	2/14–15	Precatio ad sensum verborum explicatorum efformata	
	GyS	71r–v	Precatio ad sensum verborum explicatorum efformata	
101	S	2/15–24		Zsolt 83,10
102	S	2/24–31	Precatio pro pace publica	Zsolt 60,3
	M	107r–113v		Zsolt 60,3
103	S	2/31–41	Patriae calamitas deploranda	Lk 21,20
104	S	2/41–50	Utilitas sapientiae	Péld 24,3
105	S	2/50–61	Preces in calamitate constituorum	Ézs 63,15
106	S	2/61–74	Benedictio in bellum proficiscentium	Zsolt 121,1
107	S	2/74–82	Quam sit mortis dies incerta	Préd 9,12
108	S	2/82–94	De ambitione fugienda	Mt 18,1

Textus–szöveg

Úr Isten, meg ne csendesedjél, ne halgass, ne nyugodjál, Úr Isten, mert íme, az te ellenséged felzendültenek, és az kik téged gyűlöltek, felemelték az ő fejeket az te szent néped ellen, álnok tanácsot végeztek, egyenlőképpen tanácskoztanak, és frigyot kötöttek, és ezt mondták: Jer, vesszünk el az nép közül őket, és még emlékezeti se maradjon meg.

Cselekedjél úgy vélek, mint Madiannal és Sisarával, mint Jabinnal az Kisson patakánál etc.

Úr Isten, eltaszítottál minket, megrontottál, meg haragudtál, térj meg hozzánk etc.

Úr Isten, eltaszítottál minköt, megrontál minköt, mert megharagudtál. Térj meg Uram mihozzánk! Megmozdítád az földet és megszakada, megrendítéd az földet, mutatál az te népednek nyavalyákat, itatál minköt keserves borral. Az téged félőknek zászlót adál, hogy megszabaduljanak az nyavalyából az te szerelmesid. Szabadíts meg az te jobb karoddal, és hallgass meg Uram.

Mikor látandjátok, hogy Jeruzsálemet körülföjja (megszállja) az ellenségnek serege etc.

Az bölcsességgel építették az ház, és az eszességgel vastagodik meg, tudománnyal rakodik meg etc.

Tekints le mennyből, és nézz az te szent, dűcsőséges hajlékodból. Hol vagyon etc.

Felemelem az én szemeimet az hegyekre, honnan jó énnekem segítségem etc.

Nem tudja az ember az ő végét, hanem miképpen az halak megfogatnak horoggal. Etc.

Akkorban járulának Jézushoz az ő tanítványi, mondván: Vallyons ki legnagyobb az mennyeknek országában etc.

Beszéd száma	Hordozó kódex	Oldal	Téma az eredeti forrás szerint	Textus
109	S	2/94–105	De fluctibus vitae huius	Mt 8,23
	M	35r–38r		Mt 8,23
110	S	2/105–117	Arma spiritualia Christianorum	Ef 6,10
111	S	2/117–130		Ef 6,14
112	S	2/130–143	Ingratitudo summa et eius poena	Ézs 5,1
113	S	2/143–154	Descriptio calamitatum publicae	Jel 14,15
114	S	2/154–165	Poenae crudelium	Ézs 33,1
115	S	2/165–179	Officium hominis Christiani	Kol 3,16
116	S	2/179–190	Artes pseudoprophetarum	Lk 13,31
117	S (fragm.)	2/190	Crudelitas et poena tyrannorum	Mik 3,1
118*	S		De fuga calamitatum	Mt 24
119*	S		Auxilium Dei in summa necessitate	Ézs 33,7
120*	S		De bonis operibus	Jak 1,22
121*	S		De nativitate Jesu Christi	Mt 1,18
122	S (fragm.)	2/263–265	De regeneratione	Ef 4,22
123	S	2/265–274	Providentia et cura Dei	Mt 2,13
124	S (fragm.)	2/274–278		Róm 13,11
125*	S		Officium eorum qui ex morbis convalescunt	Jn 5,14

Textus-szöveg

És mikor ő bement volna az hajóban, utánnamenének az ő tanítványi. És íme, nagy háború etc.

És mikor bement volna az hajóba, utána menének az ő tanítványi is.

Végezetre, atyámfiái, vastagodjatok meg az Űrban, és az ő hatalmas erejébe öltözzetek etc.

Álljatok annakokáért felövedzván ágyékotokat igazmondással, felöltözzván az igazságnak etc.

Az én bátyámnak énekét elmondom az én szerelmesemnek az ő szőlője felől etc.

És más angyal jöve ki az templumból, ki mennyben vagyon, annál is vala egy éles kacor etc.

Jaj neked, ki prédálsz, vallyons nem jutsz-e te is prédára? És ki mást megutálsz etc.

Az Krisztus beszéde lakozzék bennetek bőségesen minden bölcsességgel, tanítván és intvén etc.

Azon az napon jutának valami farizeusok s mondanák neki: Eredj, menj el innét, mert Heródes etc.

Mikoron penig (az mágusok) hazatértenek volna, íme, az Űrnek angyala megjelenék Józsefnek etc.

Beszéd száma	Hordozó kódex	Oldal	Téma az eredeti forrás szerint	Textus
126*	S		Belligerendi ratio	Bír 7
127*	S			2Krón 20
128*	S		Causa interitus regnorum	Jer 7
129*	S		Brevis explicatio	Jób 8
130*	S			Jel 6
131*	S		Precandum et sperandum tempore calamitatum	Zsolt 130(?)
132*	S			Zsolt 137(?)
133*			Orationis Manassae dispositio. In fine libri Paral.	2Krón 33(?)
134*				Lk 17,26
135*				
136*				
137*				
138*				
139*				
140*				
141*				

Textus-szöveg

Beszéd száma	Hordozó kódex	Oldal	Téma az eredeti forrás szerint	Textus
142*				
143*				Ézs 13
144*				Ézs 13?
				Jel 11,8?
145*				Róm 1
146*			A naptárról	2Móz 12
147*				
148*				
149*				
150*				
151*				
152*				
153*				
154*				
155*				
156*				Ez 17
157*				

Textus-szöveg

Beszéd száma	Hordozó kódex	Oldal	Téma az eredeti forrás szerint	Textus
158*				
159*				
160*				
161*				
162*				
163*				
164*				
165*				
166*				
167	K5 (fragm.)	1r-7v		Lk 19,11
168	K5	8r- 13v	Praemium servorum Dei	Lk 19,14
169	K5	13v-19v	Omnia regi providentia Dei	Ézs 10,12
	Sz (2 beszéd)	431-446 (331-346) 1:431-439 (331-339) 2: 439-446 (339-346)		Ézs 10,12

Textus-szöveg

Mikor ezeket hallgatná [...] monda egy példabeszédet is, mivelhogy k[özel volt Jeruzsálemhez ...]

Az ő polgári penig gyűlölik vala őtet, és követséget küldnek utánna, mondván etc.

És leszen, minekutánna elvégezi az Úr minden ő dolgait, Sionba és Jeruzsálemben etc.

És leszen, minekutánna elvégezi az Úr minden dolgait Sionban és Jeruzsálemben, meglátogatja az asszíriai királynak kevély szívének gyümölcsseit, és az ő felnéző szemeinek dücsöségét. Mivelhogy azt mondotta: Az én kezemnek ereje által mieltem ezeket és az én bölcsességem által, mivelhogy okossággal felékesítettem. Azokáért sok nemzetségeknek határit elbontottam. Az ő népeit feldúltam, és az fennvalókat, mint hatalmas, levettem. És az én hatalmasságom mint egy fészket, úgy találta sok nemzetségeknek gazdagságának fészket. És mely könnyen elszedik az elhagyott madárnyokat, azonképpen az egész földnek népét én eltakartam. És nem volt senki, az ki elrepült volna és száját felnyitotta volna, és az ki csirippelt volna. Avagy dicsekedhetik-e az fejsze az ellen, az ki azzal vág, avagy az fűrész felmeli-e magát az ellen, az ki azzal fűrészsel, az vesszőt mikor forgatják, avagy felemeli-e magát azok ellen az kik azt forgatják, avagy az pálca pálca felemeli-e magát az ellen, az ki őtet forgatja, avagy nem fa-e az? Annakokáért az seregeknek uralkodó Ura bocsát az ő kevélyre ösztövérséget, az ő dücsöségének helyén tűznek égéséhez hasonló égés ég.

Beszéd száma	Hordozó kódex	Oldal	Téma az eredeti forrás szerint	Textus
170	K5	19r–25v	De falsis prophetis	Jer 23,16
	Sz (2 beszéd)	446–463 (346–363) 1: 446–453 (346–353) 453–463 (353–363)		Jer 23,16
171	K5	25v–30v	Precandi forma	Zsolt 10,12
172	K5	30v–36r	Precandum esse	Lk 18,1
173	K5	36r–42r	Deum esse misericordum	Lk 15,11
174	K5	42r–47v	Soli Deo fidendum	Zsolt 125,1
175* [K5 hivatkozása alapján azonos az 57. beszéddel.]	K5	(50r)		Ézs 22,12?
176*	K5	(48r)	Benignitas Dei erga suos	2Sám 1,1–18
177*	K5	(49r)		2Sám 1,18–21

Textus-szöveg

Ezt mondja az seregeknek Úra: Ne hallgassátok az prófétáknak beszédeket etc. Az kik nektek prófétálnak és megcsalnak tütöket, az ő szívök látását szólják, nem az Úr szájából.

Ezt mondja az seregeknek Úra: Ne hallgassátok az prófétáknak beszédeket, kik pró[fé]tálnak tünektek, megbolondítanak tütöket, az ő szíveknek látását szólják, nem az Úrnak szájából, szüntelen azt mondják azoknak, kik megutálnak engemet. Azt mondta az Úr, bégeességtek leszen tünektek, és mindeneknek, kik járnak az ő szíveknek kemenségében, azt mondták. Nem jű türeátok az veszedelem. Mert ki állott az Úrnak tanácsába? És ki hallotta az ő szájának beszédét? Ki figyelmeztet az ő beszédére és meghallotta? Íme, jelen vagyon az Úrnak szélvésze, nagy haraggal kijű, és az következendő szélvész az hűtötleneknek fejekre esik. Nem szűnik meg az Úrnak haragja, mindaddég is, még meg nem cselekedik és még az ő szívének gondolatját be nem teljesíti. Az utolsó napokban értitek meg az Úrnak ilyen tanácsának értelmét: Nem küldöttem azokat az prófétákat, és ők futnak vala, nem szólottam nekik, és ők prófétálnak vala. Ha az én tanácsomat fogadták volna, bizonyára megtanították volna az én népemet az én igémre, és megtérítették volna őket az ő gonosz utairól, és az ő cselekedeteknek gonoszságáról. Etc.

Kelj fel, Úr Isten, húzd fel az te kezedet, ne feledkezzél el nyomorultakról etc.

Monda pedig egy példabeszédet is nekik arról, hogy szükség mindenkor könyörögni és etc.

Mondá pedig: Egy embernek vala két fia. És mondá az kisebbik közüllök az atyjának etc.

Az kik az Úrban bíznak, miképp az Sionnak hegye, meg nem mozdulnak soha etc.

(Lón pedig, minekutánna meghala Saul etc.)

(Gondolkodjál Izrael azokról, az kik meghaltak sebben az te magos hegyeiden etc.)

Beszéd száma	Hordozó kódex	Oldal	Téma az eredeti forrás szerint	Textus
178	K5	50r–53v	Precandi forma	Zsolt 80,1
	Sz	483–491 (383–391)		Zsolt 80,1
179	K5	53v–56r	Comparatio felicis et miseri status	Zsolt 80,9
	Sz	492–498 (392–398)		Zsolt 80,9
180	K5	56r–61v	Potentiori cedendum	2Kir 12,18
	Sz	498–509 (398–409)		2Kir 12,18
181	K5	62r–67v	De renovatione mundi	2Pt 3,10

Textus–szöveg

Qui regis Izrael intende etc.

Óh, Izraelnek pásztora, úgymond, ki legelteted Izraelt, az te népedet, tetedjél, világoskodjál, félnjél Efraim, Benjámin és Manassé előtt, mutasd meg magadat, hatalmasságodat. Jöjj el és szabadíts meg minket, Úristen, téríts hozzád minket, és mutasd meg az te orcádat és megszabadulunk. Úr Isten, minden erősségeknek Istene, meddig haragszol az te szolgádnak könyörgésén? Etetsz minket siralomnak kenyerével, és itatsz minket siralomnak vizével. Ugyan szidalomra adtál minket az mi szomszédságinknak. És az mi ellenségünk megcsúfoltanak minket. Erősségeknek Istene, téríts meg minket és fényesíts ki az te orcádat, és megszabadulunk.

Egy szőlőtőt hozál ki Egyiptomból etc.

Egy szőlőtőt hozál ki Egyiptomból, kihányád az pogánokat, és helyekben plántálád az te népedet az ő utokban hadnagyuk voltál, szemek láttára őnekik, és elplántáltad az ő gyökereit. Betölté az földet, befede az hegyeket az ő árnyéka, kiterjeszté az ő vesszeit mind az tengerig, és mind az folyóvízig az ő határit. Hát most mire, hogy lerontád az ő közkertit, az ő gyepűjét, és tépik, szedik annak szőlejét valakik azon járnak–kelnek. Úr Isten, seregeknek Istene, térj meg hozzánk, tekints reánk az égből és láss hozzánk, és látogasd meg az te szőlődet. És temagad végezd el, Uram, az mellyet te plántáltál. Az te kezed legyen, Uram, azon az férfiún, az mellyett, megerősítettél az te jobb karoddal, és az embernek fián, az kit megerősítettél temagadnak. Uram, nem szakadunk el ezután tetőlled. Ele[ve]níts meg minket, és az te nevedet segítségre híjuk. Úr Isten, seregeknek Istene, téríts hozzád minket, és mutasd meg az te orcádat, és megszabadulunk.

Akkor feljöve Hazáel, Szíriának királlya, és vitatá Gáth városát s meg is vevé etc.

Akkor feljöve Hazáel, Szíriának királlya, és vitatá Gáth városát, meg is vevé, és onnat igyekezék, hogy menne Jeruzsálem városára. Annakokáért ezt megértvén Joás, az templomnak minden ékességét, valamelyeket Jozafát, Jórám és Akházia, az Júdának királyai és őmaga is valamit az Úrnak házának tisztességére rendeltének vala, és valamennyi gazdagság az királynak palotájában vala, adá Hazáelnek, Szíria királyának, és ekképpen Hazáel elhagyá Jeruzsálemet.

Eljő pedig az Úrnak napja mint az lopó, mellyen az mennyek nagy zúgással elmúlnak, és <az emberek hirtelenséggel meghalnak.> az éltető állatok pedig az hőség miatt megolvadnak, az föld pedig és az rajta való alkotmányok megégnek, mivelhogy azért mindezek megolvadnak, mineműeknek kell nektek lennetek az ti szent életekben, és isteni tiszteletetekben várakozván és sietvén az Úr napjának eljövételén, miben állatok, egék megégvén elolvadnak etc.

Beszéd száma	Hordozó kódex	Oldal	Téma az eredeti forrás szerint	Textus
	Sz (2 beszéd)	509–526 (409–426) 1: 509–520 (409–420) 2: 520–526 (420–426)		2Pt 3,10
182	K5	67v–73v	Panicus terror	2Kir 7,3
	Sz	526–539 (426–439)		2Kir 7,3
183	K5	73v–81r	Judicum officium	Zsolt 82,1

Textus–szöveg

Eljő pedig az Úrnak napja mint az lopó, mellyen az mennyek nagy zúgássa[1] elmúlnak, az éltető állatok pedig hévségnek miatta megolvadnak, az föld és az rajta való alkotmányok megégnék. Mivelhogy azért mindezek megolvadnak, mineműeknek kell lennetek nektek, az tü szent életekben és az isteni tiszteletnek dolgaiban, kik várjátok és siettetitek az Úr napjának eljövételit, melyben az egek megégyvén megolvadnak, és az éltető állatok is hévség miatt megolvadnak. Új mennyeket és új földeket várunk az ígélet szerint, mellyekben lakozik az igazság. Annakokáért, szerelmeseim, mivelhogy ezeket várjátok, igyekezzetek azon, hogy makula nélkül valóknak találtsatok őtölle békességben, és az mi Urunknak békességes várását, hosszú tűrését tü megmaradástoknak ítfljétek, magyarázzátok.

Valának pedig négy bélpoklosok Samária kapuján kívül, kik mondanak egymásnak etc.

Valának pedig négy bélpoklosok Samária kapuján kövül, kik mondanak egymásnak: Jer, menjünk az asszíriai fejedelmeknek táborokban. Mikor annakokáért elmentenek volna, bemenének egy sátorban és evének és ivának, és megrakodának arannyal, ezüsttel és drága öltözetekkel, és elmenének onnan, és az mit elvűnek, elrejték. És ismét visszatérének, más sátorban bemenének, és azonképpen onnat is sok aranyat, ezüstöt, drága öltözetet elhozván elrejték. És mondanak egymás között: Nem cselekedünk igazságot, mert az az nap jó hírnek napja. Ha mi ezt elvesztegeljük és az királynak reggelig tudására nem adjuk, tóllünk igen nagy gonoszság leszen. Mikor pedig elmentenek volna az városnak kapujához, megbeszélék nekik, ezt mondván: Elmenénk mi az siricusok tárborában, és ott mi csak egy embert sem találánk, hanem csak megkötött lovakat és szamarokat, és felvert sátorokat. Elmenének annakokáért az kapun állók, és megmondák az király palotájának ajtajában vigyázónak. Az király felkele éjszakában, és mondá az ő szolgáinak: Ezt mondom tünektek, hogy az siricusok csek azért tötték elmenteket, mivelhogy tudják, hogy éhség miatt szorongunk, és csak azért mozdultanak ki táborokból, hogy csalra vehessenek ezt mondván: Ha kijönnek az városból, elevenen mind egyig megfogván őket, annakutánna az városba menjünk be. Felele egy az király szolgálai közül: Nyergeljünk meg öt lovakat, az kik megmaradtanak, az kiket meg nem ettünk, és kémleljük meg. Előhozának azért két lovakat és kibocsátá[k] azokat az siricusoknak táborára, ezt mondván: Menjetek el, s lássátok meg. Az kik elmenének mind az Jordánig, és íme tahát, minden utak rakvák elhánt öltözetekkel, edényekkel, az melyeket elhántanak vala az siricusok. Visszatérének azokáért, és megmondák az királynak és ére az zsemlyének vékája egy statert és két véka rozs egy statert.

Az Isten áll az isteneknek gyülekezetiben, és az istenek közt teszen törvént etc.

Beszéd száma	Hordozó kódex	Oldal	Téma az eredeti forrás szerint	Textus
	Sz (2 beszéd)	540–554 (440–454) 1: 540–547 (440–447) 2: 547–554 (447–454)		Zsolt 82,1
184	K5	81r–87v	De subditorum officio	1Pét 2,13
	Sz (2 beszéd)	554–570 (454–470) 1: 554–563 (454–463) 2: 563–570 (463–470)		1Pét 2,13
185	K5	87v–95r	De Joanne Baptista	Mt 11,2
	Sz	570–585 (470–485)		Mt 11,2
	CV	13–21		Mt 11,2
186	K5	95r– 101v	Officium docentium	Mt 11,7

Textus–szöveg

Az Isten áll az isteneknek gyülekezetiben, és az istenek közt teszen törvint. Meddig ítélték hamis-ságot, és az istenteleneknek meddig kedveztek, az szegényeknek és az árváknak igaz törvint szolgál-tassatok, az alázatot és az szegint megigazítsátok. Szabadítsátok meg az szegint és az szűkölkö-dőt, az bűnösnek kezéből mentsetek. Nem tudták, nem értették, sötétségben járnak. Tudatlanok, nincs értelmek, az sötétségben járnak. Meglódulnak az földnek fundamentomi. Én mondtam ugyan, hogy Istenek vadatok, és az Magasságbelinek fiai. Tü peniglen mint akárminemű rendbeli emberek, meghaltok. És miképpen egy az hatalmasok közül akárki, elestek. Kelj fel, Úr Isten, ítél-d meg ez földet, mert mindazok teied, és te örökséged, mind az egész földnek minden nemzetsége.

Annakokáért legyetek alájavetve minden emberi rendeléseknek az Istenért etc.

Annakokáért legyetek alájavetve minden emberi rendeléseknek az Úrért, akár királynak, úgy-mint felső méltóságban helyeztetettnek, akár tisztartóknak, úgymint kik attól bocsáttatnak mind az gonosztevőknek büntetésekre, mind az jóltevőknek dicséretekre. Mert így vagyon az Is-tennek akarata, hogy jól cselekedvén megzabolázzátok az hallgatag embereknek tudatlanságokat, mint szabadasok és nem mint ollyak, kik az szabadságnak fedele alatt gonosztságot cselekednek, hanem mint Istennek szolgálai. Mindeneket tiszteljétek, az atyafiúságot szeressétek, az Istent fél-jétek. Az királt tiszteljétek. Szolgák az tü uratoknak engedelmesek legyetek minden félelemmel, nem csak az jóknak és az alázatosoknak, hanem az keményeknek is. Mert ez az kedves dolog, ha valaki ok nélkül nyomorgattatván elsenvedi az nyomorúságokat, tudván, hogy Istentől bocsát-tattak azok reá.

Lőn penig mikor hallotta volna az tömlöcben János az Krisztus cselekedetit etc.

János penig mikor hallotta volna a tömlöcben a Krisztusnak cselekedetit, elküldvén kettőt az ő tanítváni közül megkérde azok által: Te vagy-e az, ki eljövendő vala, vagy mást várjunk? És felel-vén Jézus mondá nekik: Menjétek el és mondjátok meg Jánosnak az mellyeket hallotok és láttok. Az vakok látást vesznek, az sánták járnak, az poklosok megtisztulnak, az süketek hallanak, az halottak feltámadnak, az szegényeknek az evangélium prédikáltatik, és bódog az, ki énbennem meg nem botránkozik.

János pedig mikoron hallotta volna az Krisztus cselekedetit az tömlöcben, elküldte kettőt az ő tanítváni közül, és ezt mondá őneki: Te vagy-e az, az ki jövendő vagy, avagy mást várjunk? Felelé Jézus és mondá nekik: Menjétek el és mondjátok meg Jánosnak ezeket, mellyeket hallottatok és láttatok. Az vakok látnak, az sánták járnak, az poklosok megtisztulnak, az süketek hallanak, az halottak feltámadnak és az szegényeknek prédikáltatik az evangéliom, és boldog az, az ki énbem-meg nem botránkozik.

Mikor penig azok elmentek volna etc.

Beszéd száma	Hordozó kódex	Oldal	Téma az eredeti forrás szerint	Textus
	Sz (2 beszéd)	585–600 (485–500) 1: 585–593 (485–493) 2: 593–600 (493–500)		Mt 11,7
187	K5	101v–108v	De Christi nativitate	Mik 5,2
188	K5	108v–113v	Crudelitas Herodis et tyrannorum	Mt 2,16
	CV	76–81		Mt 2,16
189	K5	113v–118r	De salute datae in Christo	Gal 6,15
190	K5	118v–123r	De salutis Christianorum ratione	Gal 6,15
191	K5	123v–130v	De nuptiis in Cana Galilaea celebratis	Jn 2,1

Textus–szöveg

Mikor pedig azok elmentek volna, kezdte Jézus az sokaságnak Keresztelő János felől szólani: Micsoda látni mentetek volt ki az pusztában? Ingadozó nád látni-e, melyet az szél hajtogat? De mi látni mentetek volt ki? Hogy gyenge ruhába öltözött embert lássatok-e? Íme, az kik gyenge ruhákat viselnek, az királyok palotáiban vadnak. De mi látni mentetek volt ki? Hogy prófétát lássatok-e? Nagyobbat láttatok prófétánál. Mert ez az, az kiről meg vagyon írva: Íme, én elbocsátom, az én követemet teelőttem, ki megtisztítja teelőttem az te utadat. Bizony mondom néktek, hogy nem született, támadott nagyobb Keresztelő Jánosnál asszonyállatok születettek közül, de az ki legkisebb az mennyeknek országában, nagyobb önállánál.

Te, Betlehem Ephrata, kiseded vagy az Júdának ezeri között, tebelölled jó ki énnekem etc.

Akkor látván Heródes, hogy megcsúfoltatott volna az mágusoktól, igen megharagvék etc.

Akkoron látván Heródes, hogy megcsúfoltatott volna

az mágusoktól, ezen felgerjede, és elküldvén minden gyermekeket Betlehembben megölete és minden ő határiban, kik két esztendősök és küsebbek valának az üdő szerint. Melyről szorgalmatosan az mágusoktól megértekezett róla, akkor teljesedik be az mi Jeremiás prófétának általa meg vagyon mondván, ki ezt mondja: Szózat hallaték magosságban, keserves siralom és jajgatás, Ráhel siratván az ő fiait nem akara vigasztalta[t]ni, mivelhogy nincsenek.

Mert az Jézus Krisztusban sem az környümetélkedés nem használ, sem az környümetéletlenség nem használ.

Ex iisdem verbis.

Harmadnap menyezgő lón galileabeli Kánában, és az Jézusnak anyja ott vala.

Beszéd száma	Hordozó kódex	Oldal	Téma az eredeti forrás szerint	Textus
	Sz (2 beszéd)	601–617 (501–517) 1: 601–609 (501–509) 2: 609–617 (509–517)		Jn 2,1
	CV	20–27		Jn 2,1
192	K5	130v–136v	[Fr]ustra remunt contra Deum homines	Zsolt 2,1

És harmadnapon menyegző lőn Kána Galileában, és ott vala az Jézusnak anyja is. Elhivaték pedig Jézus is az ő tanítványival az menyegzőben. És mikor elfogyott volna az bor, mondá az anyja az Jézusnak: Nincsen boruk. Mondá neki az Jézus: Mi közöm vagyon énnekem teveled, asszonyállat, nem jött még el az én óráim. Mondá az anyja az szolgálknak: Valamit parancsol nektek, megcselekedjétek. Valának pedig ott hat kővedrek az zsidóknak tisztulásokra helyeztettek, mellyekben mindenikben, két-két vagy három veder fér vala. Mondá nekik Jézus: Töltsétek meg az vedreket vízzel. Megtölték azért azokat szintén csordultig. És mondá nekik: Merítsetek immár és vigyetek az násznagynak. Elvivék azért neki. És mikor megkóstolta volna az násznagy az vizet, az mely borrá változott vala, nem tudja pedig, honnét valna az. De az szolgálk tudják vala, az kik az vizet merítették vala. Szólítá az vőlegint az násznagy és mondá nekik: Minden emberek először jó bort szoktanak az vendégnek adni, és minekutánna megborosodnak, akkor adnak alábbvalót. Te pedig az jó bort ekkor tartottad. Ez csudát tévé először Jézus Kána Galileában, és megmutatá az ő dücsőségét, és hívének őbenne az ő tanítványi.

És harmadnapon menyegző lőn Galileának Kána nevű városában, és Jézusnak anyja [ott vala,] övele hívataték pedig Jézus is és az ő tanítváni az menyegzőben, és mikoron az borok elfogyott volna, mondá Jézusnak anyja őneki: Nincsen borunk. Mondá Jézus neki: Mi közöm veled, asszonyállat, még el nem jött az én óráim. Mondá az ő anyja az szolgálknak: Valamit nektek mond, megmíveljétek. Vala pedig ott hat kővider letéve az zsidóknak megtisztulások szerint, melybe mindenikbe két-két avagy három metreta fér vala. Mondá nekik Jézus: Töltsétek meg az vidreket vízzel. Megtöltvén azért őket tetézve, és mondá nekik: Merítsetek immár és vigyetek az násznagynak, Neki vivék azokáért. Midőn pedig megkóstolta volna az násznagy azt az vizet, mely borrá változott vala, nem tudja vala pedig, honnan valna, hanem az szolgálk tudják vala, kik az vizet merítették vala, hívá az vőlegényt az násznagy és mondá neki: Minden ember leelőször jó bort ad az asztalra, és minekutánna szomjúságok elmúlt volna, akkoron azt, az mely alábbvaló. Te megtartottad az jó bort mindeddig. Az első csudát tévé Jézus Galileának Kána nevű városában, hogy megjelentené az ő dücsőségét, és hívének az ő tanítváni őbenne.

Mit tegzelődnek[!] az pogánok, és az nemzetségek elmélkednek haszontalan dolgok felől? Etc.

Beszéd száma	Hordozó kódex	Oldal	Téma az eredeti forrás szerint	Textus
	Sz (2 beszéd)	618–634 (518–534) 1: 618–627 (518–527) 2: 627–634 (527–534)		Zsolt 2,1
193	K5	136v–142r	Quomodo Christus filius Dei	Zsolt 2,7
	Sz	634–643 (534–543)		Zsolt 2,7
194	K5	142r–148r	De regno Christi	Zsolt 2,8
	Sz	643–656		Zsolt 2,8
195	K5 (fragm.)	148r–152v	Christus quomodo aequalis Deo	Fil 2,5
196?	Sz (2 beszéd)	463–483 (363–383) 1: 463–474 (363–374) 2: 474–483 (374–383)	Az látásnak völgyéről való terhes jövendölés	Ézs 22,1
197*				

Mit regzelődnek[!] az pogánok, és az nemzetségek elmélkednek haszontalan dolgok felől? Felátadtak az földnek királyi, és az földnek fejedelmi egybegyűltenek az Úr ellen és az Krisztusa ellen ezt mondván: Szaggassuk el az ő köteleket, és rázzuk le nyakunkról az ő jármokat! Az ki mennyekben lakik, megneveti őket és az Úr megcsúfolja őket. Akkor megszólítja őket haragjában, és búsultában megháborítja őket. Engemet pedig ő tölt királlyá az ő szent hegyén, az Sionon, prédikálván az ő parancsolatját. Mondá az Úr énnekem: Én fiam vagy te, én ma szültelek tégedet. Kérjed éntőllem, és örökségül adom teneked az pogánokat, és az te birodalmod alá vetem az földnek határit. Vaspálcával bírod őket, és miképpen az cserépedént, összerontod őket. És mostan tū, királyok, értsétek meg, tanuljátok meg tū, kik ítéletek a földet! Szolgáljatok az Úrnak félelemmel, és örvendjete őneki rettegéssel! Ápolgassátok az ő tudományát, hogy valamikor meg ne haragudjék az Úr, és elnézzetek az igaz Úrról, mikor hirtelen felgerjed az ő haragja. Bódogok mindnyáján, valakik őbenne bíznak.

Hirdetem az Úrnak végzését, ki azt mondta énnekem: Én fiam vagy te, én ma szültelek tégedet etc.

Hirdetem az Úrnak végzését, ki ezt mondta énnekem: Én fiam vagy te, én ma szültelek tégedet. Vide textum supra.

Kérjed éntőllem, és adom teneked az pogánokat etc.

Kérjed éntőllem, és adom teneked az pogánokat etc.

Azon indulat legyen bennetek, az mely volt az Jézus Krisztusban. Ki mikor az Istennek (formájában) ábrázatjában volna etc.

Az látásnak völgyéről való terhes jövendölés. De mi lelt téged, hogy mindnyáján az ház héjára mentél fel, holott ennekelőtte nagy zengéssel, csattogással teljes és irigy város voltál, az te megöletteid nem fegyverrel ölettettek meg, sem pedig nem az harcon hullottak el? Hogy az te hadnagyid mindnyáján elszaladtanak, az kézij előtt megkötöztettek, és mindenek valakik tebenned találtattak, mind egytembe megkötöztettek, azok is, az kik messzűnven futottak oda. Annakokáért, mondom, távozzatok el éntőllem, hadd sírjak keservesen! Ne kényszerítsetek engemet, hogy megvigasztaljatok az én népemnek leányának romlása felől! Mert öldöklésnek, meg tapodásnak és sanyarúságnak, romlásnak napja ez, az Seregeknek Urától, Istenétől az látásnak völgyében, az kőfalnak romlásának és az hegyek között való kiáltásnak napja. Az elamiták felveszik az ő tegzeket embereknek szekereivel és lovagokkal együtt, és az Kír előveszi az ő pajzsát. És az te drága völgyeid rakvák lesznek szekerekkel, és az lovagok az kapu eleiben szállnak táborban.

Beszéd száma	Hordozó kódex	Oldal	Téma az eredeti forrás szerint	Textus
198*				
199*				
200	K1	1–10	Infirmiorum in fide rationem habendam esse	Róm 14,1
	Sz	656–672 (556–572)		Róm 14,1
201	K1	10–18	De sabbatho	Mt 12,1

Azt, aki erőtlen a hűtben, vegyétek mellétek, de vetélkedésekkel ne fáraszátok etc.

Azt, az ki erőtlen az hitben, vegyétek mellétek, de vetélkedésekkel ne fáraszátok! Mert némely azt hiszi, hogy mindent jó megenni, némely pedig, az ki erőtlen, parét eszik. Az ki mindent megeszik, meg ne utálja azt, az ki nem eszik meg mindent, és az ki nem eszik meg mindent, ne kárhoztassa azt, az ki mindent megeszik, mert az Isten azt felvötte. Te kicsoda vagy, hogy másnak szolgáját kárhoztadot? Az ő urának áll vagy esik. Megerősítetik pedig, mert az Isten megerősítheti azt. Némely egy napot másnál böcsülletesnek tart, némely minden napot egyaránt tart: minden ember az ő értelme felől bizonyos legyen. Az ki egy napot másnál becsülletesnek alít, az Úrért cselekszi, mert az Úrnak hálákat ad, az ki pedig nem feljebb becsül egyet másnál, az is az Úrért eszik, mert az Úrnak hálákat ad. Az ki nem eszik, az Úrért nem eszik, és hálákat ad az Istennek. Mert egyikünk sem él őmagának, és senki meg sem hal magának. Mert ha élünk is, az Úrnak élünk, ha meghalunk is, az Úrnak halunk. Akár élünk azért s akár halunk, az Úré vagyunk. Mert azért holt meg és azért támadott és elevenedett meg az Krisztus, hogy mind az holtakon s mind az élőkön uralkodjék. Te pedig miért kárhoztadot az te felebarátodat? Avagy te is miért alítod semminek az te felebarátodat? Mert mindnyájan eléállattatunk az Krisztus ítélőszéki eleiben. Mert meg vagyon írván: Élek én, azt mondja az Úr, mert nekem hajol meg minden térd, és minden nyelv Istennek teszen vallást. Azért mindeneknek őmaga ad számot őmagáról Istennek. Annakokáért többé egymás felől ítéletet ne tegyünk, hanem ebben legyen inkább ítéletek, hogy az tü Atyátok fiát meg ne botránkoztassátok. Tudom és elhittem az Úr Jézusnak általa, hogy őmagában semmi nincs tisztátalan, hanem annak tisztátalan az, az ki alítja azt tisztátalannak lenni. De ha az te felebarátod az te ételed miatt megszorodik, immár nem szeretet szerint cselekszel: ne veszed el azért az te ételeddel, az kiért megholt az Krisztus. Ne káromlattassék azért az tü jótok. Mert az Istennek országa nem ételben, nem italban áll, hanem igazságban, békességben, Szentlélek által való örömben. Azért kövessük az békességre való dolgokat, egymásnak épületünkre való jókat. Az ételért ne ronts el az Úrnak munkáját. Mindenek jóllehet tiszták az tisztáknak, de gonosz annak az embernek, az ki botránkozással eszik. Jó húst nem enni, bort nem innia, vagy valamit egyebet, az melyben az te felebarátod megütözik, megbotránkozik, vagy erőtlen. Teneked ha hütöd vagyon, temagadban tartsad Isten elől. Bódog ember, az ki magát nem kárhoztatja abban, amit jóváhagy. Az ki pedig kételkedéssel eszik, valami pedig hűtből nincsen, bűn az.

Egykor megyen vala Jézus a vetés közt szombaton, az ő tanítványi pedig éhezvén etc.

Beszéd száma	Hordozó kódex	Oldal	Téma az eredeti forrás szerint	Textus
202	K1	19–27	De ingressu Jesu Ierosolimam super Asina	Mt 21,1
203	K1	27–36	De resurrectione Christi	Kol 3,1
204	K1	36–49	Doctrinae salutis et Evangelii summa	ApCsel 10,34
205	K1	49–57	De promissione Christi	Jn 14,23
206	K1	57–65	De pace Christi, quam dedit Apostolis suis	Jn 14,27
207	K1	65–73	De causis poenarum	Ez 19,1
208	K1	73–81	Imago horrenda excidii ultima	Ez 7,25
	Sz	672–685 (572–585)		Ez 7,25
209	K1	81–91	De causis poenarum	Róm 1,18
	Sz (2 beszéd)	685–708 (585–608) 1: 685–697 (585–597) 2: 697–708 (597–608)		Róm 1,18
210	K1	92–100	De hospitalitate	Zsid 13,1
211	K1	100–110	De idololatriam gentium et papistarum	ApCsel 14,11
212*	K1	[111–114]	De vera veri Dei cognitione	ApCsel 14

Textus–szöveg

Mikor közelítettetek volna Jeruzsálemhez, és jutottak volna Bétfagéba, az olajfának hegyére etc.

Annakokáért ha a Krisztussal együtt feltámadtatok, az odafenn való dolgokat keressétek.

Megnyitván Péter az ő száját mondá: Én valóba és nyilvánossággal megtapasztaltam, hogy nem etc.

Felele Jézus és mondá: Ha ki szeret engemet, az én beszédemet megtartja, az én Atyám is etc.

Békességet hagyok tünektek, az én békességemet etc.

Te, embernek fia, kezdj siralmat az Izrael fejedelmiről, mondván: Mi vala a te anyád etc.

A veszedelemnek jelenlétekor keresik a békességet, de nem leszen. Egyik nyavalya után más jó etc.

A veszedelemnek jelenlétekor keresik az békességet, de nem leszen. Egyik nyavalya után más jó, egy hír után más támad. És látást keresnek az prófétától, és az törvény elvész a paptól és a tanács az vénektől. Az király kesereg, szomorkodik, az fő ember, az fejedelem gyászban öltözik, és az föld népének kezei ellankadnak. Az ő útjuk szerint cselekedem övélek, és az ő ítéletek szerint ítélem meg őket, hogy megtudják, hogy én vagyok az Úr.

Megjelenik az Istennek haragja mennyből az embereknek mindenféle istentelenségek etc.

Megjelenik az Istennek haragja mennyből az embereknek minden istentelenségek és hamisságok ellen, kik az igazságot hamisságban fogvatartják. Mert az mi az Istenben tudható, bennek vagyon, mert az Isten megjelentette nekik. Mert az mi az Istenben láthatatlan, tudniillik az ő mindenható volta ez világ teremtésétől fogván, az ő cselekedetiről való elmélkedés által megláttatik, avégre, hogy ők legyenek magok menthetetlenek. Mert mikor az Istent megismerték volna, nem dűcsőítették úgy, mint Istent kellett volna dűcsőíteni, sem pedig neki hálákat nem adtanak, hanem az ő okoskodásokban heábalókká löttenek. Az ő hallgatag szívek megsötítédett. És mikor magokat bölcseknek alítanak, kábákká, esztelenekké, bolondokká löttenek. Mert az halhatatlan Istennek dűcsőséget elváltoztatták halandó embereknek, madaraknak, négylábú állatoknak és csúszómaszó állatoknak kifaragott ábrázatjára. Annakokáért az Isten is eltaszította őket az ő szíveknek gonosz kívánságiban. Mert az Istennek igazságát hazugságra változtatták, és szolgáltnak inkább az teremtett állatnak, hogynem mint az teremtőnek, ki mindörökké áldandó. Ámen.

Az atyafiúi szeretet maradjon meg. Az szállásadásról el ne feledkezzetek etc.

Az sokaság pedig mikor látta volna, amit cselekedett Pál, felemelvén szavokat etc.

Beszéd száma	Hordozó kódex	Oldal	Téma az eredeti forrás szerint	Textus
213*				Lk 19,41
	Szám szerint nem azonosítható beszédek			
	Sz (fragm.)	708–718 (608–618)		Mt. 6,24 Jn. 4,46
	CV	457–465	Idea concionis Cl. G. Eniedi Ex Mt. 26. de urgente ephuso.	Mt 26
	CV	457–465		Jn 20
	M	1 1 8 r – 1 2 1 v (C18r–C21v)		Mt 4,1
	M	122r–126(+1) v (C22r– C26(+1)v)		Mt 4,1
	M	1 3 5 v – 1 3 9 r (C35r–C39r)	De secunda tentatione.	Mt 4,5
	M	1 2 7 r – 1 3 1 v (C27r–C31v)	De 3. parte tentationis.	Mt 4,8

Senki nem szolgálhat két urat, mert vagy egyiket gyűlöli, az másikat szereti, vagy egyikhez ragaszkodik, az másikat megutálja. Nem szolgálhattok az Istennek és ezvilági gazdagságnak.

Vala egy királyember, az kinek fia betegeskedik vala Capernaumba. És mikor hallotta volna, hogy a Jézus Júdeából Galileában ment volna, hozzája mene és kéré őtet, hogy elmenne, és gyógyítaná meg az ő fiát. Mondá azért nekie Jézus: Ha az jeleket és csudákat nem látjátok, nem hisztek. Mondá neki az ember: Uram, jere, minekelőtte meghalljon az én fiam. Mondá neki Jézus: Eredj el, az te fiad él. Hűn az ember az beszédnek, mellyet mondott vala neki Jézus. Mikoron pedig immár menne, az ő szolgálái eleiben jövének ezt mondván: Az te fiad él. Megtudakozék azért őtőlők az óráról, melyben megkönnyebbedett volna, és mondanák neki: Tegnap, úgymint 7 óraker hagyá el őtet az hidegtelelés. Eszében vevé azért az gyermeknek az atyja, hogy az gyógyulás az órában lött volna, az melyben az Jézus azt mondotta vala őneki: Az te fiad él. És hűn mind ő, mind az ő egész házanépe. Ezt az csudát tevé Jézus másodszer, mikor Júdeából Galileában ment volna.

Akkoron viteté az Jézus a pusztába az Lélektől, hogy megkésértetné az ördögtől etc.

(Az negyven napi s éji böjtöléséről Krisztus Urunknak szóllottam az textusból. Sequitur 3 partationis.)

Akkoron felvevé őtet az ördög az szent városba és állatá őtet az templom csikorgójára.

[Marginália: „Ide elébb lásd az 3. részét ez contiának a 8. levélen.”]

Esmét felvevé őtöt az ördög egy nagy, magas hegyre etc.